

САВОДХОНЛАР ЛУҒАТИ

Тузувчилар; М. РУСТАМИЙ, С ҲАСАН

Муҳаррир: АЛИБЕК РУСТАМИЙ

«ЕЗУВЧИ»
ТОШКЕНТ

Саводхонлар луғати (Тузувчилар: М. Рустамий,
С. Ҳасан; Муҳаррир Алибек Рустамий — Т.: Ёзувчи,
1992. — 112 б.

Муҳтарам ўқувчилар, мамлакатда бошланган қайта қуриш туфайли, ўзбек тилига давлат тили мақомининг берилиши натижасида араб ёзувиغا асосланган миллий ёзувлар мактаб ва турли ўқув ташкилотларида ўргатила бошланди. Турли рўзномаю мажаллаларда ва айрича китоб шаклида ўзбек халқига туркий сабоқлар берилмоқда. Аммо сабоқхонларнинг қўлида сўзларнинг туркий ёзувдаги имлоси ва маъноси ақс этган луғат йўқ. Маъна шу ҳолни ҳисобга олиб, қўлингиздаги луғатчани нашр этдик. Луғатчага ўзбек мумтоз адабиётида кўп учрайдиган сўзлар киритилган.

1. Рустамий М. Староузбекский толковый словарь.

ББК 81.2Ўз—4

С $\frac{4602030000-27}{М 362(04)-92}$ эълонсиз — 1992

ISBN 5-8255-0400-2

© М. Рустамий, С. Ҳасан.
«Ёзувчи» нашриёти, 1992 й.

АЛИФБО ЖАДВАЛИ

ا A, И, У ؤ, Э	ذ з	غ г
اَ o	ر р	ف ф
ب б	ز з	ق қ
پ п	ژ ж	ك к
ت т	س с	گ г
ث с	ش ш	ل л
ج ж	ص с	م м
چ ч	ض з	ن н
ح ҳ	ط т	و в, у, ў
خ ҳ	ظ з	ه ҳ
د д	ع ь	ى и, е, ё

ЛУҒАТ

1 алиф

ا	алиф — эски алифбонинг биринчи ҳарфи; абжад ҳисобида 1 га тенг.
اب	аб — ота.
آب	об — сув.
ابا	ибо — тийиниш, ийманиш.
آبا	обо — اب аб ота нинг кўплиги.
ابابيل	абобил — узунқанот.
اباحت	ибоҳат — раво ва ҳалол деб билиш.
آباد	обод — 1. инсон яшайдиган; 2. кўркам, гуллаб яшнаган.
آبادان	ободон — обод қилинган жой.
ابتدا	ибтидо — бошланиш, бошланғич нуқта.
ابتر	абтар — 1. чўнтоқ, думи кесилган; дум- сиз; 2. кети йўқ, давомсиз; 3. зурриётсиз; наслсиз.
ابتلا	ибтило — балога йўлиқиш, мусибатда қо- лиш, дардга чалиниш.
ابد	абад — мангулик, ниҳоясизлик, охирия йўқлик.
آبدار	обдор — 1. сувли, серсув; 2. сержило (инжу каби тошлар ҳақида); 3. мазмундор, маъноли (сўз ҳақида).
ابدال	абдол — авомдан чиққан валийлар.
آبدان	обдон ¹ — сув идиши.
ابدان	обдон ² — بدن баданнинг кўплиги.
ابر	абр — булут.
آبرو	обрў — иззат, эътибор, ҳурмат.

آبگون	обгун — ҳаворанг.
ابلق	аблақ — човкар, ола.
آبله	обила — чечак касали.
ابله	аблаҳ — ўта нодон.
ابليس	иблис — иблис, шайтон.
آبوهوا	обу ҳаво — об-ҳаво.
ابهام	ибҳом ¹ — ноаниқлик.
ابهام	ибҳом ² — бош бармоқ.
ابواب	абвоб — باب бобнинг кўплиги.
آبى	обий ¹ — ҳаворанг.
ابى	обий ² — беҳи.
ابيض	абйаз — оқ.
آب آق	оп-оқ — оппоқ.
آت	от ¹ — иш-улов ҳайвони.
آت	от ² — исм, ном, лақаб.
آتا	ота — боланинг уни туғдирган кишиси.
آتش	оташ — ўт, олов.
اتشگاه	оташгоҳ — 1. оташпарастрларнинг ибодат-хонаси; 2. ўт, олов ёниб турадиган жой.
آتشناك	оташнок — ўтли, оловли.
آتشين	оташин — 1. ўтли, оловли; 2. қизгин, жўшқин, алангали.
اتصال	иттисол — уланиш, қўшилиш.
اتفاقا	иттифоқан — тасодиқан.
اتفاقي	иттифоқий — тасодиқий.
اتلانماق	отланмоқ — 1. отга минмоқ; 2. йўлга тайёрланмоқ, ҳозирлик кўрмоқ.
آثار	осор — اثر асарнинг кўплиги.
اثبات	исбот — 1. далил келтириб маъқуллаш; 2. қарор топтириш.
اثر	асар — 1. из, нишона; 2. ижод маҳсули; 3. таъсир. асар этмак — таъсир қилмоқ.
اثر بخش	асарбахш — таъсирчан.

اثمار	асмор — самарнинг кўплиги.
اثنا	асно — бирор иш вақти, ораси.
اثير	асир — 1. из қолдирувчи, таъсир қилувчи; 2. эфир.
اجابت	ижобат — қабул жавоби.
اجاره	ижора — ўзганинг нарчасидан пул ёки бошқа нарса бадалига фойдаланиш.
اجازت	ижозат — рухсат, изн.
اجبار	ижбор — мажбур этиш.
اجبارا	ижборан — мажбуран.
اجبارى	ижборий — мажбурий.
اجتماع	ижтимоъ — 1. йиғилиш, жамъ бўлиш; 2. йиғин.
اجتناب	ижтиноб — четлашиш.
اجداد	аждод — جد жадднинг кўплиги.
اجلي	ажал — ўлим.
اجيغلانماق	ачигланмоқ — ғазабланмоқ.
اجباب	аҳбоб — حبيب ҳабибнинг кўплиги.
احترام	аҳтиром — ҳурматли бўлиш, ҳурмат топиш.
احتياج	аҳтиёж — бирор нарсага бўлган талаб; ҳожат, зарурат.
احد	аҳад — ёлғиз; ягона.
احديث	аҳадийят — ёлғизлик, ягона бўлиш.
احرام	аҳром — 1. Каъбани зиёрат қилишдан бир неча кун бурун зиёрат аҳлининг ҳалол ва мубоҳ нарсаларни ўзига ҳаром ҳисоблаши; 2. аҳром кунларида кийиладиган бурканчиқ.
احزان	аҳзон — حزن ҳузуннинг кўплиги.
احساس	аҳсос — ҳис қилиш.
احسان	аҳсон — яхшилик қилиш; марҳамат, инъом.
احمال	аҳмол — юклаш, ортиш.

احمر	аҳмар — қизил.
احوال	аҳвол — 1. حال ҳолининг кўплиги; 2. ҳолат, вазият.
اختر	ахтар — юлдуз.
اختيار	ихтиёр — 1. танлаш имкониятига эга бўлиш; эрк; 2. истак.
آخر	охир — одоқ, пойон, туган.
آخسام	ахшам — оқшом.
اخضر	ахзар — 1. кўк, зангори; 2. яшил.
اخگر	ахгар — чўғ.
اخلاق	ахлоқ — 1. خلق хулқнинг кўплиги; 2. кишининг одоби, юриш-туриши ва шу ҳақдаги илм.
ادا	адо — ўташ, бажариш.
آداب	одоб — 1. ادب адабнинг кўплиги; 2. амал қондалар; 3. таълим-тарбия кўрганлик.
اداق	одоқ — 1. آياق ойоқнинг қадимий шакли; 2. охир.
ادب	адаб — 1. таълим-тарбия; 2. тарбиялаш, койиш; 3. шарм, ҳаё.
ادراك	идрок — 1. англаш; 2. онг.
آدم	одам — биринчи инсон.
آدمى	одамий — Одам боласи, киши.
آدمى زاد	одамийзод — инсон насли.
ادهم	адҳам — 1. қора; 2. қора от, 3. қора илон.
ادوار	адвор — 1. دور даврнинг кўплиги; 2. куй тузилиши ва шу ҳақдаги асар.
اديان	адйон — دين диннинг кўплиги.
اديب	адиб — тил ва адабиёт олими, филолог; адабиётчи.
ادينه	одина — жума.
اذاق	эзақ — آياق ойоқнинг қадимий шакли.
آذر	озар — ўт.
آذرپرست	озарпараст — ўтпараст.

اذن	изн — рухсат, ижозат.
اذى	изо — ранжитиш, изза.
اذيت	азийат — қийноқ.
آرا	оро — сўзга қўшилиб, унга «безар» деган маъно беради; оламооро — оламбезар, олам кўрки.
آرا	ора — бир неча нарсанинг мобайни.
ارادات	иродат — берилиш, садоқат.
آرام	ором — 1. тиним, тинчиш; 2. роҳат.
آراى	орой — 1. оронинг тўлиқ шакли.
آرايش	оройиш — оро бериш, безаш.
اربه	арпа — галла ўсимлиги ва унинг довя.
ارتوق	ортуқ — ортиқ сўзининг эски шакли.
آرتينجه	артинча — ортидан.
ارجمند	аржуманд — қадрли, ҳурматли, эътиборли.
ارچه	арчи — اگرچه агарчининг қисқарган шакли.
ارزال	арзол — ردليل разилнинг кўчлиги.
ارزنده	арзанда — арзийдиган, муносиб.
آرزو	орзу — тилак, истак, ўмид.
ارسلان	арслон — шер.
ارشاد	иршод — раҳнамолик, тўғри йўл кўрсатиш.
ارغوان	аргувон — кип-қизил бўлиб гуллайдиган бир дарахт.
ارقوچى	орқучи — воситачи.
آرقون	арқун — аргумоқ, чоңқир от.
ارمان	армон — 1. юксак орзу; олий мақсад.
آرو	ору — ари.
اره	арра — ёғоч кесадиган дурадгорлик асбоби.
آرى	орий — ҳа, тўғри, шундай.
ارىغ	ориг — шок.
آرىق	арик — сунъий сув йўли.

آز	оз	— кўпнинг зидди.
آزاد	озод	— 1. эркин, мустақил; 2. салбий хусусиятлардан холи; пок.
آزاده	озода	— озод (иккинчи маънода).
آزار	озор	— қийноқ, азоб.
آزار	изор	— 1. иштонбоғ; иштон; 2. лунги.
ازغورماق	озгурмоқ	— оздирмоқ, йўлдан адаштирмақ, йўлдан чиқармоқ.
ازل	азал	— боши йўқ, ибтидосиз.
آزماق	озмоқ	— йўл йўқотмоқ, йўлдан чиқмоқ.
آزيقماق	озиқмоқ	— йўл йўқотмоқ.
اژدر	аждар	— афсонавий маҳлуқ.
اژون	ажун	— олам, дунё.
اسان	осон	— енгил, қулай.
آسایش	осойиш	— тинчлик, осудалик.
آست	ост	— туб, таг.
استاد	устод	— استاذ устоз сўзининг эски адабий шакли.
استاذ	устоз	— 1. илм ёки ҳунар ўргатувчи киши; 2. ўз ишини маҳорат билан бажарувчи киши.
آستانه	остона	— 1. бўсаға, эшик таги; 2. азиз инсоннинг қабри, зиёратгоҳ.
استغنا	истигно	— 1. умумий қоидадан ташқари; мустасно; 2. «Иншоаллоҳ», «Худо хоҳласа», «насиб этган бўлса» каби ибораларни айтиш.
استغنا	истигно	— 1. муҳтож бўлмаслик, давлатмандалик; 2. менсимаслик, ўзини катта туттиш.
اسد	асад	— 1. шер; 2. фалакнинг 12 буржидан бирининг номи; 3. Қуёш йилининг 5-оғи.
اسرا	асра	— қуйида, остида.
اسرار	асрор	— سر сирнинг кўплиги.

اسرو	асру — жуда, ҳаддан зиёд, ортиқ даражада.
اسروك	эсрук — اوسروك усрук — маст.
اسكندر	искандар — қадимги Юнон шоҳи Александр Македонский.
اسلوب	услуб — 1. усул, йўл; 2. метод,
اسم	исм — исм, от.
اسما	асмо — исмининг кўплиги.
آسمان	осмон — кўк, фалак.
اسيخ	асиғ — фойда, нафъ.
اشارات	ишорат — имо, кўрсатиш.
اشتباه	иштибоҳ — 1. ўхшашлик; 2. адаштириш, янглиштириш.
اشتغال	иштиғол — бирор иш билан машғул бўлиш.
اشتھار	иштиҳор — шуҳрат қозониш.
اشتياق	иштиёқ — кучли истак, интилиш, муштоқлик.
اشجار	ашжор — شجر шажар дарахтнинг кўплиги.
اشراف	ашроф — аслзодалар.
اشرف	ашраф — энг шарафли.
اشعار	ашъор — شعر шеърнинг кўплиги.
آشفته	ошүфта — 1. ҳаяжонланган, паришонҳол; 2. ошиқ.
اشك	ашк — кўз ёши.
آشكار	ошкор — аён, аниқ, равшан.
آشوب	ошўб — ғавго, тўполон.
آشورماق	ошурмоқ — 1. баландликдан ўтказмоқ; 2. орттирмоқ.
اشھب	ашҳаб — 1. кулранг; 2. кўк от.
آشيان	ошйон — 1. қуш уяси; 2. маскан.
آشيق	ошиқ — ортиқ, кўп.
اصحاب	асҳоб — صاحب соҳибнинг кўплиги.
اصل	асл — 1. томир, илдиз, ўзак; 2. асос.
اصول	усул — اصل аслнинг кўплиги.

اضتراب	изтироб — тоқатсизлик; қаттиқ ҳаяжон.
اطفال	атфол — طفل тифл (бола)нинг кўплиги.
اظهار	изҳор — 1. зоҳир қилиш; 2. билдириш.
اعتبار	эътибор — 1. назарга олиш, аҳамият бериш; 2. обрў.
اعجاز	эъжоз — 1. ожиз қилиб қўйиш; 2. қисқа ва гўзал қилиб баён этиш; 3. мўъжиза кўрсатиш.
اعرابى	аъробий — кўчманчи араб.
اعراف	аъроф — жаннат билан дўзах ўртасидаги мақом, аросат.
اعظم	аъзам — энг буюк, энг улуғ.
اعلى	аъло — энг олий, энг юксак.
آغا اينى	оға-ини — 1. ака-ука; 2. биродарлар.
آغاز	оғоз — бошланиш, ибтидо.
اغريغ	оғриғ — дард.
اغلال	ағлол — غل гул (темир тавқ)нинг кўплиги.
آغو	оғу — заҳар.
اغيار	ағйор — غير гайр (ўзга)нинг кўплиги.
آغير	оғир — 1. енгилнинг зидди, вазели; 2. қийматли, қадрли.
آغير لاما ق	оғирламақ — иззат қилмоқ.
آغيز	оғиз — бошнинг лабдан бўғизгача бўлган ички қисми.
آفت	офат — бало, мусибат.
آفتاب	офтоб — қуёш.
آفتابه	офтоба — ювиниш учун ишлатиладиган сув идиши.
آفتاده	афтода, уфтода — 1. йиқилган; 2. хор.
افتان	афтон, уфтон — йиқила; افتان و خيزان уфтону хезон — йиқила-тура, йиқила-сурила.
افتانماق	уфтанмоқ — уялмоқ, тортинмоқ.
آفرين	офарин — яша! балли!

آفرینش	офариниш — яратиш.
افزون	афзуи — ортиқ; мўл.
افسانه	афсона — ғайривоқий ҳикоя, эртак.
افسر	афсар — шоҳлик тожи.
افسون	афсуи — сеҳргарлик, жодугарлик.
افسونگر	афеунгар — сеҳргар.
افشا	ифшо — фoш қилиш.
افشان	афшон — сўзга қўшилиб, унга «сочувчи» деган маънони беради:
نورافشان	нурафшон — нур сочувчи.
افغان	афгон — нола, ғиғон.
افق	уфуқ — горизонт.
افكار	афгор — жароҳатланган, мажруҳ.
افکنده	афганда — ташланган; йиқик.
آفیت	офийат — эсонлик.
آق	оқ — қоранинг зидди.
اقبال	иқбол — илгарилаш; омад, бахт.
اقدام	ақдом — قدم қадамнинг кўплиги.
اقدام	иқдом — ишга киришиш, ишни юритиш.
اقرار	иқрор — 1. қарор топтириш; қарорга келтириш; 2. бўйнига қўйиш, тан олдириш.
اقران	ақрон — قرين қарин (тенг, тенгдош) нинг кўплиги.
اقلیم	иқлим — 1. етти минтақанинг бири; 2. ўлка, юрт; 3. об-ҳаво.
اقتوات	ақвот — قوت қутнинг кўплиги.
اقوال	ақвол — قول қавл (дейилган сўз)нинг кўплиги.
اکا	ака — оға.
اکابر	акобир — улуғлар, катталар.
اکبر	акбар — энг улуғ, энг катта.
اکرام	икром — 1. карам (олийжаноблик) қилиш; 2. иззат қилиш.

اگر	агар — шарт маъносини билдирувчи боғловчи.
اگرچه	агарчи — «-са ҳам» маъносидаги боғловчи.
ال	ол ¹ — макр, ҳийла.
ال	ол ² — қизил.
آل	ол ³ — авлод, фарзандлар ота-боболарга нисбатан.
ال	ал ¹ — қўл.
ال	ал ² — аниқлик билдирувчи олд қўшимча, масалан, ал-Хоразмий Хоразмлик маълум киши дегани.
الا	ало — эй! ҳой!
الا	илло — магар, йўқса, — дин ўзга.
الاجوق	олачуқ — чайла, қапа.
الله	оллоҳ — тангри.
الامان	алъомон — 1. амон бериш; 2. амон беришга чақирмоқ.
البتة	албатта — шаксиз, шубҳасиз.
التفات	илтифот — лутф қилиш.
آلتون	олтун — тилла.
آلتين	олтин ¹ — ост, қуйи.
آلتين	олтин ² — آلتون олтумининг янги шакли.
الجبر	алжабр — алгебра.
الحق	алҳақ — борлиқнинг ҳақиқати, ҳақиқий, бор, мавжуд.
الطاف	алтоф — لطف лутфнинг кўплиги.
الف	алиф — араб алифбосининг биринчи ҳарфининг номи.
الفاظ	алфоз — لفظ лафзнинг кўплиги.
الفت	улфат — бир-бирига ўрганиш, бирга бўлиш; дўст-ёрилик.
آلماق	олмоқ — бермоқнинг зидди.
الهي	илоҳий ² — ё тангрим!
الينجاك	алинчак — отнинг пешонасига тақиланди-ган зийнат асбоби.

اما	аммо — 1. эса; 2. бирок.
آماج	омоч ¹ — ер ҳайдайдиган олат.
آماج	омоч ² — нишон.
آماده	омода — тайёр, ҳозир.
امان	амон — 1. хавфсизлик; 2. паноҳ, нажот.
امبال	амбол — ҳоким.
امداد	имдод — кўмаклашиш, ёрдам.
امر	амр — 1. буйруқ, фармон; 2. иш, амал.
امضا	имзо — 1. кишининг ўз қўли билан ёзилган-фамилияси; қўл; 2. жорий қилиш, ижро этиш.
امكان	имкон — бирор ишнинг амалга оша олиши, илож, чора.
امل	амал — орзу, умид.
امم	умам — امم умматнинг кўнлиги.
امن	ами — хавфсиз бўлиш.
امنيت	амнийят — хавфсизлик; тинчлик.
امهات	уммаҳот — امم (она)нинг кўнлиги.
اميد	умид — 1. орзу, мақсад; 2. ишонч.
اميدوار	умидвор — орзу қилувчи.
آن	он — пайт.
آنا	она — боланинг уни туққан кишиси.
انار	анор — қизил гулли дарахт ва унинг қизил доналарга тўла меваси.
اناغار	онағар — онаси бузуқ.
آنت	онт — қасам.
انتباه	интибоҳ — огоҳланиш ва огоҳлантириш
انجمن	анжуман — мажлис, йиғин.
آنچا	анча — у қадар, ўшанча.
انتظار	интизор — кутиш, кўз тутиш, зориқиб кутиш.
اندا	анда — унда; у ерда.
اندازه	андоза — 1. ўлчов; 2. миқдор.
انداق	андоқ — ундай, ўшандай; шу қадар.

اندوه	андуҳ — ғам, қайғу.
انس	инс — инсон жинси, башар аҳли.
انسان	инсон — одам, башар.
انساني	инсоний — инсонга хос.
انسانيت	инсонийят — башарийят, одамийлик.
انصاف	инсоф — тенглик қилиш, адолат; виждон.
انعام	инъом — неъмат бериш, ҳадя, совға.
انفاس	анфос — نفس нафсининг кўплиги.
انفعال	инфиол — 1. бир иш таъсирида бўлиш, таъсирланиш; 2. уялиш, хижолатда қолиш.
انكار	инкор — йўққа чиқариш, рад этиш.
آنک	онг — зеҳн, фаҳм.
آنکديماق	ангдимоқ — пойламоқ.
انکلاماق	англамоқ — идрок қилмоқ, фаҳмламоқ.
انگيز	ангиз, ангез — сўзга қўшилиб, унга қўзғовчи деган маънони беради. Масалан, غم انگيز ғамангез — ғам қўзғовчи дегани.
انگيزه	ангиза — бирор ҳаракатни қўзғовчи нарса, сабабчи.
انهار	анҳор — نهر наҳр (арик, сой, дарё)нинг кўплиги.
انوار	анвор — نور нурнинг кўплиги.
نوع	анвоъ — انواع навънинг кўплиги.
انور	анвар — нурли, порлоқ.
انيس	анис — дўст, ёр.
انيقلاماق	аниқламоқ — маълум қилмоқ, ойдинлаштирмоқ.
او	у — учинчи шахс бирлик олмоши; кўрсатиш олмоши.
آو	ов — ёввойи ҳайвонларни отиш ва тутиш, шикор.
آواره	овора — 1. дайди; 2. сарсон, саргардон.
آواز	овоз — ун, товуш.
آوازه	овоза — довруғ, донг.

اون	авон — аннинг кўплиги.
اوايل	авойил — аввалнинг кўплиги.
اوباش	авбош — бебош, саёқ, безори, дайди.
اوبقان	ўпқон — ер остидаги сувни тортиб кетадиган бўшлиқ.
اوبماق	ўпмоқ — лаб теккизмоқ, бўса олмоқ.
اوت	ўт ¹ — олов, оташ.
اوت	ўт ² — майса, кўкат.
اوتانماق	утанмоқ — уялмоқ, тортинмоқ.
اوترو	ўтру — қарши томон, рўбарў.
اوخشاماق	ўхшамоқ ¹ — монанд бўлмоқ, менгзамоқ.
اوخشاماق	ўхшамоқ ² — эркалатмоқ, ўйнашмоқ.
اوراق	ўроқ — ўриш олати.
اورام	ўрам — кўча, маҳалла.
اورت	ўрт — ёнғин.
اورتاق	ўртоқ — шерик.
اورتاماك	ўртамак — ёндириб кўмир ёки кулга айлантирмоқ.
اورتماك	ўртмак — ёпмоқ, беркитмак.
اورتوگ	ўртуғ — ёпиб, беркитиб қўядиган нарса.
اورتوگلوک	ўртуғлук — ёпиб, беркитиб қўядиган, ўралган.
اورماق	урмоқ — зарб бермоқ.
اورماق	ўрмоқ — экинни ўроқ, чалғи кабилар билан йиғмоқ.
اورماك	урмак — пуфламак.
اورماك	ўрмак — тола ва илга ўхшаш нарсаларни бир-бирига айқаштириб бириктирмоқ.
اورمان	ўрмон — табиий равишда вужудга келган дарахтзор.
اورنگ	авранг — таят.
اوروبا	аврупо — Европа.
اوروش	уруш — жанг.

اوز	уз — моҳир.
اوز	ўз — ўзлик олмоши.
اوزاتماق	узатмоқ — қўл чўзиб тутқазмоқ; 2. қўл ёки оёқни чўзмоқ.
اوزاق	узоқ — яқиннинг зидди.
اوزبك، اوزبيلك	Ўзбак, ўзбек — ўзбек.
اوزه، اوزرا	узра, уза — устида; устидан.
اوزكا	ўзга — бошқа, бегона.
اوزماق	ўзмоқ — бировдан ўтиб кетмоқ.
اوزماك	узмак — тортиб ажратиб олмоқ.
اوزوم	узум — токнинг гужумларидан иборат меваси.
اوزون	узун — қисқанинг зидди.
اوزانماق	ўсанмоқ — баҳридан ўтмак, воз кечмак.
اوزروك	усрук — маст.
اوزسط	авсат — қоқ ўрта
اوش	уш — шу, мана шу.
اوشال	ўшал — ўша.
اوشالماق	ушалмоқ — майдаланмоқ.
اوزصاف	афсоф — وصف васфнинг кўплиги.
اوزغان	уган — қодир тангри.
اوزغريلاماق	ўгриламоқ — ўмармоқ, ўғирламоқ.
اوزغول	ўгул — «ўрил»нинг қадимий шакли.
اوزق	ўқ — отиладиган қуроолларнинг нишонни урадиган нарсаси.
اوزق	уқ — «—оқ» юкламасининг эски шакли.
اوزقات	авқат — وقت вақтнинг кўплиги.
اوزقچي	ўқчи — 1. ўқ ясовчи; 2. ўқ отувчи.
اوزقوغوچي	ўқуғучи — ўқувчи.
اوزقيماق	ўқимоқ — 1. мутолаа қилмоқ; 2. тахсил кўрмоқ.
اوزكسوك	ўксук — камайган, оз.
اوزكسوماك	ўксумак — камаймоқ, озаймоқ.
اوزكوش	ўкуш — кўп.

اوكرانماك	Ўгранмак — ўрганмак.
اوكره	угра — кесма хамир ва шундай хам солиб пиширилган таом.
اوگماك	Ўгмак — мадҳ қилмоқ.
اوگماك	угмак — уймак, бир-бирининг устига қўмоқ.
اوگولماك	Ўгулмак — мадҳ этилмак.
اوگولماك	угулмак — уюлмак.
اول	аввал — 1. биринчи, олдин; 2. бошланигибтидо.
اول	ул — у.
اولاد	авлод — ولد валад (бола)нинг кўплиги.
آولاق	овлоқ — ов қилинадиган жой.
اولماق	овламоқ — ов қилмоқ.
اولتورماق	ўлтурмоқ — ўтърмоқ.
اولتورماك	ўлтурмак — ўлдирмоқ.
اولجه	ўлжа — ов ёки урушда қўлга киритилган нарсa.
اولجه	улча — у қадар, ўшанча.
اولماق	ўлмоқ — бўлмоқ.
اولماك	ўлмак — вафот этмак.
اولوس	улус — халқ, эл.
اولوغ	улуг — қудратли, кучли, буюк.
اولوگ	ўлуг — мурда.
اولوم	ўлум — ажал.
اوليا	авлийо — ولی валийнинг кўплиги.
اوليان	улийон — у томонга.
اون	ун ¹ — тегирмон қилинган дон.
اون	ун ² — овоз, товуш.
اون	ўн — тўққиздан кейин келадиган сон.
اونوتماق	унутмоқ — эсдан чиқармоқ.
اووت	увут — уят, уялиш.
آووج	овуч — ҳовуч.
اووماق	увумоқ — уваламоқ, бурдаламоқ.

اوى	уй — турар жой.
اوياتماق	уйатмоқ — уйғатмоқ.
اويقتورماق	уйоқтурмоқ — боттирмоқ.
اويالماق	уйалмоқ — хижолат чекмак.
اويانماق	уйонмоқ — уйғанмоқ.
اويغاتماق	уйготмоқ — уйқудан турғизмоқ.
اويقو	уйқу — уйғоқнинг зидди.
اويقوچى	уйқучи — кўп ухлайдиган киши.
اويلاماق	уйламоқ — фикр қилмоқ.
اويلاماك	уйламак — хотин олиб бермак.
اويناماق	уйнамоқ — 1. ўйинга тушмак; 2. қимор билан шуғилланмоқ. 3. берилмак.
اويوماق	уйумоқ — ухламоқ
اويوقلاماق	уйуқламоқ — ухламоқ.
اهالى	аҳоли — اهل аҳлнинг кўплиги.
اهتمام	эҳтимом — аҳамият бериш; саъйу ҳаракат қилиш.
اهل	аҳл — 1. истиқомат қилувчи; 2. одамлар, гуруҳ; бирор тоифага мансуб кишилар гуруҳи.
آهو	оҳу — киёнк.
آى	ой — 1. ернинг табиий йўлдоши; 2. йилнинг ўн икки қисмининг ҳар бири.
ايا	айо — эй!
اىا	ойо — сўроқ юкламаси.
آياق	ойоқ ¹ — юриш мучаси.
آياق	ойоқ ² — коса.
اىام	айюм — يوم йавм (кун)нинг кўплиги.
اىاماق	айамоқ — авайламоқ, асрамоқ.
اىت	ит — қўриқчи уй ҳайвони.
اىت	эт — гўшт.
آىت	ойат — 1. белги, нишона; 2. қуръон мисраси.

ایتاک	этак — 1. кўйлакнинг пастки қисми; тоғ, қир, адир кабиҳарни қуйи қисми.
ایتماق	айтмоқ — демоқ, гапирмоқ.
آیتماق	айитмоқ — 1. айттирмоқ; 2. сўрамоқ.
ایثار	исор — сочиш, бағишлаш, фидо қилиш ایثار بولماق исор бўлмоқ — фидо бўлмоқ.
ایچ	ич — таш, сиртнинг зидди.
ایچماک	ичмак — суюқ нарсани ичга киритмак.
ایرتاکی	эртаки — аввалги, қадимги.
ایرو	айру — 1. айрилган, ажралган; 2. айри-либ, ажралиб.
ایردم	эрдам — одоб, таълим-тарбия.
ایریلماق	айрилмоқ — ажралмоқ.
ایریلیق	айрилиқ — жудолик, ҳажр.
ایریماک	эримак — суюқ ҳолатга ўтмак.
ایرین	эрин — лаб.
ایز	из — 1. оёқ белгиси; 2. таъсир ва унинг ўрни.
ایزمالیک	эзмалик — кўп ва ёқимсиз гап қилиш.
ایس	ис — ҳид.
ایسکی	эски — янгининг зидди, қадимги.
ایسکیرماک	эскирмак — эскига айланмоқ.
ایش	иш — юмуш, амал.
ایش	эш — дўст.
ایشیتмак	эшитмак — қулоқ билан сезмак.
ایشیک	эшик — бинонинг кириб-чиқадиган жойи.
ایکاو	икков — иккита бўлиб.
ایکماک	экмак — ўсимликнинг уруғ ёки кўчатини ерга ўрнаштирмоқ.
ایگری	эгри — потекис, тўғри бўлмаган.
ایگریلیк	эгрилик — эгри бўлиш.

ايگليک	иглик — касад, бетоб.
ايگين	эгин — елка, кифт.
ايل	эл ¹ — құл.
ايل	эл ² — халқ, мамлакат, юрт.
ايل	ил — йил.
ايلا	эйла — «андог» сўзининг маънодоши.
ايلاماك	айламак — қилмоқ, этмак.
ايلتماك	элитмак — олиб кетмоқ.
ايلچى	элчи — хабарчи.
ايلماق	илмоқ — осмоқ, илинтирмоқ.
ايليق	илиқ — паст даражадаги иссиқ.
ايليگ	элиг — құл.
ايماق	аймоқ — демоқ, гапирмоқ.
ايمان	иймон — эътиқод, ишонч.
ايمدى	эмди — энди.
اين	ин — ҳайвон уяси.
اينانماق	инонмоқ — ишонмоқ.
اينجو	инжу — марварид, дур.
اينچكا	инчка — ингичка.
اينگ	энг ¹ — юз, бет.
اينگ	энг ² — ыңхалт даражада.
اينگليک	энглик — юзга суртиладиган зийнат моддаси.
اينماق	инмоқ — тушмоқ.
ايو	эв — уй.
ايوان	айвон — иморатнинг олди очиқ қисми, олди деворсиз уй.
ايوچى	эвчи — уй бекаси, хотин.
ايورماق	айурмоқ — ажратмоқ.
ايورماك	эвурмак — ўгирмоқ, айлантирмоқ.
آييق	айиқ — йиртқич ҳайвон.
آييق	ойиқ — ҳушига келган, мастлиги тарқанган.
ايمانماق	ийманмоқ — уялмоқ, тотинмоқ.

ايينه **ойина** — күзгү.
آيينه فام **ойинафом** — ойнаранг.

ب _ бе

- ب **бе** — эски алифбонинг иккинчи ҳарфи
Абжад ҳисобида 2 га тенг
Қадимги ёдномаларда бу ҳарф
«пе» ўрнида ҳам ишлатилган
- با **бо** — 1. «билан» маъносида қўлланадиган олд қўшимча; 2. «-ли» маъносида қўлланадиган олд қўшимча.
- باب **боб¹** — 1. эшик, дарвоза; 2. бўлим қисм;
3. хусус, бора.
- باب **боб²** — мос, яроқли.
- بات **бот** — тез, илдам, дарров.
- باتر **ботир** — қўрқмас, мард, жасоратли.
- باج **бож** — савдо солиғи.
- باد **бод** — шамол, ел.
- بادام **бодом** — шафтоли данагига ўхшаш меваси бор дарахт ва унинг меваси.
- بادبای **бодной** — елдай тез чопқир от.
- بادراق **бодроқ** — жўхорини қизиб турган қумда қовуриб тайёрланган егулик.
- باده **бода** — май, шароб.
- بار **бор²** — мева.
- بار **бор³** — йўқининг зидди.
- بار **бор⁴** — улуг ва азиз.
- بار **бор⁵** — сўзга қўшилиб, унга ёғдирувчи, тарқатувчи каби маъноларни беради.
- بارچه **барча** — ҳамма.
- بارك الله **боракаллоҳ** — оллоҳ барака берсин.
- بارماق **бормоқ** — 1. юриб етмоқ; 2. кетмоқ.
- بارور **борвар** — мевали.

بارى، برى	бары/боры — барчасы, ҳаммасы.
بارى	боре — бир марта, бир бор; инкор гапда хеч.
بارى	борий — яратувчи, худонинг сифатларидан бири.
بازار	бозор — аҳоли савдо-сотиқ қиладиган махсус жой, ўчар.
بازى	бозий — ўйин.
باش	бош — 1. тананинг бўйиндан юқори қисми; 2. бошланиш, аввал; 3. асосий, муҳим.
باتل	ботил — пуч; нотўғри, асоссиз.
باغبان	боғбон — боғни парвариш қилувчи киши.
باغیر	бағир — жигар.
باقلاق	бақалоқ — энига ортиқроқ ўсган.
باقماق	боқмоқ — 1. қарамоқ, назар ташламоқ; 2. парвариш қилмоқ, ўстирмоқ.
باقى	боқий — давомли, узлуксиз, абадий.
باك	бок — кўрқув.
باكاول	баковул — бош ошпаз.
بال	бол ¹ — қанот.
بال	бол ² — асал.
باله	бола — фарзанд.
بالا	боло — 1. юқори, баланд; 2. қомат.
بالچيق	балчиқ — лой.
بالكل	билкулл — бутунлай.
بالين	болин — ёстиқ.
باى	бой — моли кўп, давлатманд.
باينماق	бойинмоқ — ботмоқ, заволга учрамоқ.
بياد	бабод — елга; بياد بارماق бабод бор-моқ — елга учмоқ, барбод бўлмоқ.
بیر	бабар — эгнига; بیر قيلماق бабар қилмоқ — эгнига кийдирмоқ.
بیر	бабр — йўлбарс.

بشور	бусур — بشره басранинг кўплиги.
بجا	бажо — 1. ўрнига, жойига; 2. ўринли, мос келадиган.
بجز	бажуз — «-дан ўзга» маъносида қўлландиган олд кўмакчи. Масала: بجز انسان бажуз инсон инсондан ўзга, дегани.
بچه	бача — бола.
بحث	баҳс — 1. тортишув; 2. илм бўлими ва унинг мавзуйи.
بحرين	бахрайн — баҳрнинг иккилиги; икки денгиз.
بختيار	бахтийор — бахтли, саодатли.
بخور	бухур — хушбўй тутатқиларнинг исми توتوني .
بخورات	бухурот — хушбўй тутатқилар.
بخيل	бахил — 1. қизганчиқ, очкўз; 2. ҳасадчи
بد	бад — ёмон.
بد بخت	бадбахт — толи шум, бахтсиз.
بدتر	бадтар — ёмонроқ.
بدر	бадр — тўлин ой.
بدن	бадан — тап, жасад.
بدنام	бадном — ёмон отлиқ.
بديعي	бадий — гўзал сўз санъатига оид.
بر	бар ¹ — қуруқлик. ер, қитъа.
بر	бар ² — ҳосил, мсва.
بر	бар ³ — 1. узра; 2. юқори, баланд, олий.
برابر	баробар — тенг, бир хил.
برادر	биродар — 1. ака ва ука; 2. дўст, ўртоқ
براق	барроқ — ялтироқ, товланувчи.
برپا	барпо — 1. мустаҳкам, барқарор; 2. буз ёд.
برج	бурч — зарурий вазифа; қарв.
برچه	барча — тугунча, ўруғдон.
برف	барф — қор.

بركه	бирка — кўлмак кўл.
برگ	барг ¹ — 1. япроқ; 2. варақ.
برگ	барг ² — қурол, восита.
برى	барий — 1. пок; 2. бегуноҳ.
برى	баррий — қуруқликка мансуб.
بريان	бирйон — қовурилган, қовурма.
برين	барин — баланд, энг юқори.
بزرگ	бузург — улуғ, катта.
بزرگوار	бузургвор — улуғвор, буюк.
بزم	базм — ўйин кулги, хурсандчилик.
بس	бас — етарли; етарли даражада, кўп.
بستر	бистар — тўшак.
بيسته	баста — боғланган.
بسمل	бисмил — сўйилган; بسمل ايتماق бисмил этмак — сўймоқ.
بسى	басе — беҳад, кўп, жуда.
بشارت	башорат — келажакни олдиндан айтиш.
بشش	башар — инсон, одамийзод.
بسر	басар — 1. кўриш, кўриш қуввати; 2. кўз.
بعد	баъд — кейин, сўнг.
بعد	буъд — узоқлик, йироқлик; масофа, ўл- чов.
بعضى	баъзи — айрим.
بعينه	бнайних — айнан.
بقا	бақо — давом этиш, сақланиш.
بقرة	бақара — сизир.
بقيرات	бақироқ — баланд овоз билан гапирадиган, шанги.
بلا	бало — офат, мусибат.
بلايغ	балолоғ, балолиқ — офатли, мусибатли.
بلبل	булбул — сайроқи қуш.
بلکه	балки — орта боришни билдирадиган сўз; У дўст эмас, балки душмандир.

Ҳозирги тилда зидлик ва гу-
мон ҳам билдиради.

بل کيم	балким — айнан	بلکه балки.
بلى	бале — ҳа, тўғри, шундай.	
بلييت	балиййат — бахтсизлик, офат.	
بناکار	бинокор — қурувчи.	
بناگاه	баногоҳ — бирдан, тўсатдан.	
بنى	баний — фарзандлар, авлод, уруғ.	
بنياد	бунйод — асос, пойдевор.	
بنى طى	баний тай — Ҳотам Тоий мансуб бўлган қабиланинг номи.	
بو	бу — кўрсатиш олмоши.	
بواب	баввоб — дарвозабон.	
بوته بوتا	бўта — туянинг боласи, бўталоқ.	
بوتام	бўтам — болаларни, ёшларни эркалатиб айтиладиган сўз.	
بوتماک	бутмак — унмоқ, ўсмоқ.	
بور	бўр — қурилишда ва мактабда ишлатиладиган оқ юқувчи модда.	
بوران	бўрон — қаттиқ шамол.	
بورماق	бурмоқ — ҳаракатни ён томонга ёки орқага йўналтирмоқ.	
بورماک	бурмак — урмоқ, йойиқ нарсани ўраб йиғмоқ.	
بورى	бўри — итсимон йиртқич ҳайвон.	
بوريا	бурйо — бўйранинг асл шакли.	
بوزماق	бузмоқ — нотузук ҳолга келтирмоқ, вайрон қилмоқ.	
بوش	бўш — 1. холи; 2. заиф.	
بوشماق	бушмоқ — хафа бўлмоқ, ранжимоқ.	
بوغ	буг ¹ — суюқликнинг газ ҳолати.	
بوغ	буг ² — карнайга ўхшаш чолғу.	
بوغماق	бўғмоқ — бўйинни қаттиқ сиқмоқ.	
بوغاز	бўғоз ¹ — қорнида боласи бор (ҳайвонлар ҳақида).	
بوغاز	бўғоз ² — икки сув ҳавзасини туташтирувчи тор сув йўли.	

بوغداي	буғдой — бошоқли ғалла ўсимлиги ва унинг дони.
بوغيز	бўғиз — оғизнинг энг орқа қизил ўнгачга туташ қисми, томоқ.
بوغين	бўгин — 1. гавда суюкларининг тоғайлар, пайлар билан бириккан жойи, 2. танаси бир турдаги қисмлардан тузилган жонивор ёки ўсимликларнинг ҳар бир қисми; 3. авлод, насл; 4. сўзнинг бир нафас билан айтиладиган қисми.
بوق	буқ — қар. буг ² .
بوكرى	букри — орқаси туртиб чиққан.
بو لاجب	булажаб — ажаб, қизиқ.
بولغاغ	булгағ — эл ўртасидаги ғалаён, исён, нотинчлик.
بولماغور	бўлмағур — ярамас, номаъқул.
بولهوس	булҳавас — ҳавас билан чекланувчи, ғайрижиддий.
بوم	бум — укки.
بوى	бўй ¹ — қад.
بوى	бўй ² — ис, ҳид.
بوى	бўй ³ — соҳил, қирғоқ.
بويداش	бўйдош ¹ — бир хил ҳидли.
بويداش	бўйдош ² — бир хил бўйли; тенг.
بويورماق	буйурмоқ — 1. буйруқ бермоқ, фармон қилмоқ; 2. насиб бўлмоқ.
بويون	бўйун — بوين бўйиннинг асл шакли.
بويين	бўйин — тананинг кўкракни бош билан бирлаштириб турувчи қисми.
به	беҳ — яхши.
بهانه	баҳона — ғайривоқий сабаб, важ.
بهبودليغ	беҳбудлиғ — аҳволнинг яхши бўлиши, соғ-саломатлик.
بهر	баҳр — баҳра, улуш.
بهرام	баҳром — Марс планетаси.
بهروز	беҳрўз — кун, турмуши яхши ўтаяпти.

بهرمند	баҳраманд — баҳра олувчи, манфаатдор.
بهشت	биҳишт — жаннат.
بهيم	баҳим — уй ҳайвони.
بياض	байоз — 1. оқлик; 2. қора (ёзувда)нинг зидди; 3. кичик шеър тўплами.
بيان	байон — тавсиф, сўз билан тушунтириш, ифодалаш.
بيانات	байонот — بيان байоннинг кўплиги.
بيباک	бебок — қўрқмас, қайтмас.
بيباکليک	бебоклик — қўрқмаслик, қайтмаслик.
بی بال	бебол — қанотсиз.
بی بدل	бебадал — 1. бадалсиз, эвазига ҳеч нарса берилмайдиган, текин; 2. ўрни-ни бошқа нарса босолмайдиган, тенгсиз.
بی بصیرت	бебасират — кўзи ўтмас, назари суст; бе-фаросат.
بيت	бет — 1. юз; 2. саҳифа; 3. бирор нарса-нинг уст томони, юзи.
بيتماک	битмак ¹ — тайёр бўлмоқ, тугамоқ.
بيتماک	битмак ² — ёзмақ.
بيتيگ	битиг — ёзув, ёзма асар.
بی دل	бедил — ошпақ, мафтун.
بیر	бир — 1. 1 саноғи; 2. қандайдир.
بیرار	бирор — қандайдир бир; биттадан.
بیراز	бироз — озгина.
بیراق	байроқ — белги сифатидаги таёқ учига ўрнатилган мато парчаси.
بیرم	байрам — бирор ҳодиса, воқеа шарафига ўтказиладиган хурсандчилик ма-росими.
بیرماک	бермак — الماک олмоқнинг зидди.
بیری	бери — буён.

بیز	биз — кишилик олмошнинг биринчи шахс кўилик шакли.
بیز	бииз — بییز бийизнинг «й»си тушиб қолган шакли.
بیز	без — тери остидаги, эт ва ёғ орасидаги бирор модда ишлаб чиқарувчи гудда.
بیزار	безор — 1. бирор кишидан ёки нарсадан кўнгли қолган; 2. қийналган, азобланган.
بیزبان	безабон — тилсиз.
بیسروبا	бесарупо — بیسروپای бесарупойнинг қисқарган шакли.
بیسروپای	бесарупой — бебош ва қайтмас.
بیش	беш ¹ — кўп, кўпроқ.
بیش	беш ² — 4 билан 6 орасидаги сон.
بیشمار	бешумор — сон-саноқсиз.
بی طریق	бетарияқ — йўлсиз; гумроҳ, йўлини йўқотган.
بی فایده	бефойда — фойдасиз, наф келтирмайдиган.
بی قیاس	беқийос — қиёслаб бўлмайдиган, тенгсиз.
بیقین	биқин — белнинг икки ён томони.
بیकिन	бикин — каби, -дек.
بیل	бел — гавданинг кўкрак қафаси билан бўкса ўртасидаги хипча қисми.
بیلاک	билак — 1. қўлнинг елкадан тирсақкача бўлган қисми; 2. Қўлнинг панжага туташ қисми.
بیلباغ	белбоғ — белга боғланадиган нарса.
بیلگو	белгу — بیلگی белгининг асл шакли.
بیلگی	белги — нишона, аломат.
بیلماک	билмак — 1. бирор соҳада билимга эга бўлмоқ; 2. хабардор, воқиф бўлмоқ; 3. ҳис этмак, сезмоқ; 4. тушуниб етмак; 5. қадрига етмак; 6. ўйламоқ, санамоқ.

بيلورماك	билурмак — билинмоқ, сезилмоқ, кўрин-моқ.
بيليم	билим — илм.
بيم	бийм — қўрқув, хатар.
بى نظير	беназир — тенгсиз, ўхшаши йўқ.
بى نوا	бенаво — фақир, бечора, потавон.
بى نياز	бенийоз — ҳеч нарсага муҳтож бўлмаган; бекаму кўст.
بيوالينغ	бевалиғ — эрнинг хотинсиз ва хотиннинг эрсиз қолиши.
بييز	бийиз — «бигиз»нинг ўзга шакли.
بييك	бийик — буюк, юксак.
بييه	бийя — туққан урғочи от.

پ пе

پ	пе — эски алифбонинг учинчи ҳарфи.
پا	по — оёқ.
پا بر جا	побаржо — собитқадам, матонатли.
پانه	пона — ёриш ёки кериш учун ишлатил-диган учи тигли ёғоч ёки те-мир.
پايگاه	пойгоҳ — 1. ўрнашиш ери, база; 2. оёқ қўядиган ер; 3. остона; 4. зина.
پايگه	пойгаҳ — پايگاه пойгоҳнинг вазн ёки қофия талаби билан ишлати-ладиган шакли.
پايه	пойа — 1. жонсиз нарсаларнинг оёғи; 2. ўсимликнинг соғи; 3. мартаба.
پاپاب	папоп — катта тикув машинаси.
پچاق	пачоқ — мажақ.
پيچاق	пичоқ — кескиш асбоби.
پدر	падар — ота.
پر	пар — 1. қуш юнги; 2. қанот.
پر	пур — тўла; мўл, сероб.
پريچ	пурпеч — жингалак; чигал.

- پرتاب پуртоб — 1. ўта эшилган, ғажақдор; 2. товланувчи, турли тусга кирувчи.
- پرتو партав — нур, шуъла.
- پرچين پارчин — шоҳ-шаббаларда ва тиккандан ясалган ихота.
- پرچين پурчин — 1. ажини кўп; 2. ўта жинглак.
- پرداز пардоз — 1. безаш, оро бериш; 2. сўзларга қўшилиб оро берувчи, адо этувчи деган маъноларда қўлланади. масалан. **نکته پرداز**
нуқтапардоз нозик фикрни оро бериб ифодаловчи, дегани.
- پرده парда — тўсиқ, ҳижоб.
- پرغوغا پурғавго — ғавгога тўла.
- پرفن پурфан — ҳунари кўп.
- پروا парво — 1. диққат-эътибор, қизиқиш; 2. ғамхўрлик; илтифот, мурувват.
- پرواز парвоз — учиш.
- پروانه парвона — чироғ атрофида айланадиган капалак.
- پرورده парварда — парвариш этилган, тарбияланган.
- پروين парвин — Ҳулқар.
- پریشان паришон — 1. тарқоқ, пароканда; 2. ташвишли, ногинҷ.
- پريوش парийваш — парийга ўхшаш; гўзал.
- پس пас — демак, бас, шундай, экан,...
- پسند писанд — эътиборга олиш, маъқул кўриш.
- پقىير пақир — челақ.
- پلاس палос — дағал жундан тўқилган ертўшақ.
- پناه паноҳ — ҳимоя, муҳофаза.
- پند панд — насиҳат.
- پور пур — ўғил.
- پهلوان паҳлавон — «полвон» сўзининг асл шакли.
- پوچاق пўчоқ — ейиладиган нарсаларнинг пўсти.

پى	пай — 1. оёқ; 2. из.
پياله	пийола — косадан кичик идиш.
پيدريپى	пайдарпай — изма-из, кетма-кет; узлук-сиз.
پيرهن	пирахан — кўйлак.
بيرو	пайрав — изма-из борувчи; эргашувчи.
پيش	пеш — олд; олдин, аввал.
پيشكش	пешкаш — тортиқ, совға.
پيشه	пеша — касб, ҳунар.
پيشه ور	пешавар — касб эгаси, косиб.
پيام، پيغام	пайгом, пайом — хабар, дарак.
پيك	пайк — хабарчи, элчи.
پيكان	пайкон — камон ўқи ва найзанинг учидаги ўткир темири, бошоқ.
پيكر	пайкар — шакл; суврат, кўриниш.
پيمان	паймон — аҳд, шарт, қарор.
پيمانه	паймона — шароб ичиладиган пиёла; қадаҳ.

ت تە

ت	те — эски алифбонинг тўртинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 400 га тенг.
تا	то — макон ва замон чегарасини кўрсатишда ишлатиладиган олд кўмакчи.
تاب	тоб ¹ — гажак; буралган.
تاب	тоб ² — товланиш, ярқираш.
تا باره	тобора — борган сари, бора-бора.
تابان	тобон — тоvon, оёқнинг қафи.
تابان	тобон — порлоқ, ёрқин, товланадиган.
تا پوقچى	тануқчи — хизмат қилувчи, хизматкор.
تاتار	татар — 1. мўғул қабиласига мансуб халқ; 2. туркий халқларнинг бири.
تاتلو	тотлу — тотли, ширин, мевали.

таж	тож — 1. шоҳларнинг ҳукмронлик рамзи бўлган, қимматбаҳо тошлар қадалган бош кийими; 2. баъзи қуш ва паррандаларнинг бошидаги ўсимта.
тажанг	тажанг — бекорга аччиғи келадиган, куюнадиган.
таждар	тождор — 1. подшоҳ; 2. тожли, тожи бор.
тажер	тежир — савдогар.
тар	тор — тор, кенгининг зидди.
тар	тор ¹ — тор. иш.
тар	тор ² — чолғу.
тараж	торож — талаш, талон.
тарتماق	тортмоқ — тортмоқ, чекмоқ.
тарқамاق	тарқамоқ — тарқамоқ, йигилмоқнинг зидди, ёйилмоқ.
тармақ	тармоқ — тармоқ, ассий қисмдан ажралиб чиққан қисм, шаҳобча.
тарйқ / تریق	тариқ — 1 дон; 2 қўноққа ўхшаш лекин ундай майдароқ дон.
тағ	тоғ — тоғ, ернинг осмонга кўтарилган қисми.
тағаре	тоғора — катта чуқур тўғарак идиш.
тақе	тақа — отнинг туёқларига қоқиладиган темир.
тақи	тақи — тагин.
так	ток — узумнинг танаси.
тал	тол — тол, ингичка баргли узун новдали дарахт.
талмақ	толмоқ — толмоқ, ҳормоқ, чарчамоқ.
там	том ¹ — бинонинг ушнинг устини бекитиб турувчи қисми.
там	том ² — тўлиқ, бутун.
тамوق	тамуқ — дўзах.
тансوق	тансуқ — нодир, камёб, исталган нарса.
танг	тонг — тонг, саҳар.
тангле	тангла — эртага.

تانگلاغى	танглағи — эртанги.
تانماق	тонмоқ — тонмоқ, сўзидан қайтмоқ.
تانوق	танук — гувоҳ, далил.
تانىماق	танимоқ — ошно бўлмоқ, билиб олмоқ.
تاوان	товон — тўлов.
تای	тай — той, от боласи.
تایاق	тайақ — таёқ, ҳасса, калтак.
تایانماق	тайанмоқ — таянмоқ, суянмоқ.
تباه	табоҳ — ҳароб, вайрон; تباه بولماق та- боҳ бўлмак — хароб бўлмоқ.
تبر	табар — болта.
تبرا	табарро — ўзини холи қилиш, аралашмас- лик.
تبرک	табаррук — қутлуғ; азиз.
تبسم	табассум — жилмайиш.
تجار	тўжжор — تاجر тожирнинг кўплиги.
تجارت	тижорат — савдо, олди-сотти.
تجر به	тажриба — 1. синов, амалда текшириб қўриш; 2. малака билим.
تجلی	тажаллий — жилваланиш, ярқираш, кў- риниш.
تجمل	тажаммул — безаниш, ороиш; хашамат, дабдаба.
تجنيس	тажнис — шаклдош сўзлардан фойдала- ниш санъати.
تحکم	таҳаккум — ҳукм юритиш, ҳукмронлик.
تحمل	таҳаммул — сабр, бардош, чидам.
تخته	тахта — ясси ёғоч.
تخلص	тахаллус — 1. озод бўлиш, халос бўлиш; озодлик; 2. шоир ва ёзувчининг махсус номи.
تخمير	тахмир — ачитиш; ачитқи, хамиртуруш.
تخمين	тахмин — фараз, гумри, чама.
تخیل	тахаййул — хаёл қилиш.
تدبير	тадбир — чора, илож.

تراشه	тар — 1. хўл; 2. янги, тоза.
تراق	тараша — ёриб майдаланган ўтин.
ترانه	тароқ — сочни тараш учун ишлатиладиган буюм.
تربت	тарона — куй, қўшиқ.
تربيه	турбат — 1. тупроқ; 2. қабр, мақбара.
ترحم	тарбийа — ўқитиш, ўрганиш, парваритиш қилиш.
ترخان	тараҳхум — раҳм-шафқат қилиш.
توسا	тархон — барча солиқ ва жазолардан озод қилинган киши.
ترك	тарсо — христиан.
	тарк — ташлаш, воз кечиш; ترك قيلماق тарк қилмоқ, этмак — ташламоқ, баҳридан ўтмоқ, кетмоқ.
ترك	турк — туркий тиллардан бирида сўзлашувчи халққа мансуб киши.
ترياق	тарйоқ — заҳарга қарши дори.
تزيوير	тазвир — ҳийла, алдов.
تسخير	тасхир — бўйсундириш, қўлга олиш.
تسليم	таслим — топшириш; ўзини топшириш; тан олиш, бўйин эгиш.
تشخيص	ташхис — белгилаш, ажратиш.
تصديق	тасдиқ — тўғри деб топиш; маъқуллаш.
تصرف	тасарруф — эга бўлиш, бирор нарсага эгалик қилиш.
تصور	тасаввур — кўз олдига келтириш, хаёл.
تعبير	таъбир — баён қилиш, шарҳлаш.
تعداد	таъдод — санаш; миқдор.
تعدي	таадди — тажовуз, зулм.
تعظيم	таъзим — улуғлаш, ҳурмат қилиш; юкуниш.
تعليم	таълим — ўқитиш, ўргатиш.
تعويض	таъвиз — алмаштириш.
تعين	таъйин — аниқлаш, белгилаш.
تغافل	тагофул — билмасликка олиш.

تغير	тағаййур — ўзгариш.
تف	таф — иситма, ҳарорат.
تفاخر	тафохур — Ҷахрланиш, мағрурлик.
تفاوت	тафовут — фарқ.
تفت	тафт — иссиқлик, ҳарорат.
تفرقه	тафриқа — 1. тарқатиш, ажратиш; 2. паришонлик; 3. ўртага низо солиш.
تفريح	тафриҳ — қувнатиш, шодлик.
تفسير	тафсир — шарҳ, баён, тушунтириш.
تقاضا	тақозо — талаб қилиш; қонуний ва табиий талаба.
تقدير	тақдир — қисмат.
تقريباً	тақрибан — тахминан.
تقريظ	тақриз — ёзилган асар, мақола ва бошқаларга баҳо бериш.
تقصير	тақсир — 1. камчилик, нуқсон, айб; 2. улуғларга мурожаат қилишда «кечирасиз» деган маънода қўлланади.
تقوى	тақво — номаъқул амаллардан сақланиш, парҳезкорлик.
تقويت	тақвийат — қувватлаш, мустаҳкамлаш; тақвийат бирмак — мустаҳкамламоқ.
تقى	тақи — тагин, яна.
تكاور	таковар — чопқир от.
تكرار	такрор — қалтираш, қайтариқ.
تكلف	такаллуф — ортиқ даражада ҳурмат ва эътибор кўрсатиш; ўзини қийнаб қўйиш.
تكلم	такаллум — сўзлаш, гапириш.
تكليف	таклиф — 1. қийнаб қўйиш, топшириқ; 2. чақириқ, даъват.
تكيه	такйа — таянч.
تك	таг — ост, туб; озир, поён.
تلاطم	талотум — кучли тўлқинларнинг бир-бирига урилиши русча шторм.

تلاوت	тиловат — куйлаб ўқиш, қироат қилиш.
تلخ	талх — аччиқ.
تلطف	талаттуф — нозиктабъ бўлиш.
تمام	тамом — 1. охир, ниҳоя; 2. бутунлай, бошдан оёқ.
تمتع	таматтуъ — 1. тагиш, мазасини билиш; 2. лаззатланиш.
تمثيل	тамсил — мисол келтириш, ўхшатиш.
تمغا	тамга — белги, нишона; муҳр.
تمكين	тамкин — қарор топиш; вазмиълик; виқор.
تمنا	таманно — хоҳиш, орзу, умид.
تموز	таммуз — июль ойи.
تن	тан — бадан.
تنبيه	танбиҳ — билдириб қўйиш, огоҳлантириш.
تند	тунд — таъсирчан, тез; қўпол, дағал.
تندير	тандир — 1. «таннур» (ўчоқ)нинг ўзгарган шакли; 2. нон ёпиладиган махсуе ўчоқ.
تنزل	таназул — тараққий ва ўсишнинг зидди, тубанлашиш, куйи даражага тушиш.
تنگ	танг — тор.
تنگا	танга — пул бирлиги.
تنه	тана — бадан, жасад, тан.
توار	тавар — мол савдода.
توانگر	тавангар — қудратли, кучли; бой.
توبه	тавба — қилмишидан таъзир еб, уни қайтармаслик учун қилинган азму қарор.
توپ	туп — ўсимлик ёки дарахтнинг ҳар бир донаси.
توپ	тўп — копток.
توتيا	тўтийо — сурма тоши, кўзни равшан қиладиган дори.
توجه	таважжуҳ — диққат қилиш, эътибор бериш.

توحيد	тавҳид — ягона деб билиш ва иқдор қилиш.
تور	тур — навъ, хил.
تور	тўр — катак тарзида тўқилган ов анжоми; шу тарзда тўқилган мато.
تورغون	турғун — барқарор, ҳаракатсиз.
تورلوك	турлук — турли, ҳар хил.
تورنا	турна — ботқоқлик ва қўлларда яшайдиган оёғи, бўйни, тумшуги узун қуш.
توروه	тўрва — кичкина қопчиқ, халта.
توره	тўра ¹ — 1. қонун, қоида, расм; 2. хожа.
توره	тўра ² — қўрғон олишда ишлатиладиган киши бўйи баробаридаги қалқон.
توز	тўз — чанг, тўзон.
توز	туз ¹ — тўғри, текис.
توز	туз ² — таомга солинадиган маъдан.
توزلوق	тузлуқ — 1. туздон; 2. тузли, шўр.
توزوك	тузук — тузилган, тартибга солинган.
توزوم	тузум — система.
توسن	тавсан — асов.
توس	туш — тараф, атроф; توش توشيدىن
توغماق	туш-тушидин — ҳар тарафидан.
توغورماق	туғмоқ — пайдо бўлмоқ; кўринмоқ.
توغراغ	туғурмоқ — туғдирмоқ.
توفير	туфроғ — «тупроғ»нинг ўзга бир шакли.
توفيق	тавфир — мўл қилиш.
توقع	тавфиқ — ёрдам, кўмак.
توكاراك	таваққуъ — 1. қутуш, умид қилиш; 2. хоҳиш, илтимос.
توگان	тўгарак — 1. айлана, доира шаклидаги; 2. биргаликда машғулот ўтказиш учун тузилган давра.
توگان	туган — доғ.

توكمه	тугма — тугилган ёки тугиб қўядиган нарса; бириктириш.
تولا	тавалло — дўстликка интилиш; дўстлик.
تولغانديرماق	тўлгандурмоқ — тўлқинлантирмоқ; безовта қилмоқ.
تولغانماق	тўлганмоқ — тўлқинсимон ҳаракатга келмак, тебранмоқ.
تولقین	тўлқин — сув ёки ҳавонинг кўтарилиб-пасайиб ҳаракат қилиши, шавж.
تولقیندا نماق	тўлқинланмоқ — тўлқин ҳосил қилмоқ, мавжланмоқ.
تومان	туман — ўн минг.
تون	тун — куннинг зидди, кеча.
تون	тўн — чапон, оёди очиқ узун устки кийим.
تونگلوک	тунглюк — туйнук, дарча.
توي	тўй — базм, таитана.
تويغون	туйгун — 1. сезгир фаросатли; 2. лочиннинг бир тури.
تويماق	туймоқ — сезмоқ, англамоқ.
تويه	туйа — бир ёки якки ўрқачли йирик уй ҳайвони.
تهنيت	тахнийят — муборакбод этиш, қутлаш.
تېپماک	тепмак — оёқ урмоқ.
تېپىنگو	тепнягу — узанги.
تېترا ماک	титрамак — калтирамоқ.
تير	тер — баданда пайдо бўладиган наизлик.
تير	тийр — ўқ, камон ўқи.
تير اک	терақ — пўстлоғи оқ ёки кўкиш баланд дарахт.
تير ساک	тирсак — қўл ўртасидаги бўғиннинг орқа қисми.
تير ساک	тирғак — тирговуч.
تيرگوزماک	тиргузмак — тирилтирмоқ.
تير ماک	термак — йиғмоқ.
تير ميزاک	тирмизак — ёш, ғўр бола, тирранча.
تيره	тийра — 1. қоронғи; 2. хира.

تيرى	тери — одам ва ҳайвон танасининг устки қопламаси.
تيز	тез — 1. бот, суръатли; 2. ўткир.
تيزلىك	тезлик — суръат.
تېشىك	тешик — тешилган жой, кавак, ўйиқ.
تېغ	тиғ — 1. пичоқ, ханжар каби кескир асбоблар; 2. кесадиган асбобларнинг юзи, ўткир томони.
تېغيز	тиғиз — 1. бир-бирига яқин жойлашган, зич; 2. вақт оз қолган, зиқ.
تېك	тек — шунчаки, фақат.
تېكماك	тикмак — 1. тикка қилиб ўрнатмоқ; 2. ни билан бириктирмак.
تېگرا	тегра — атроф, теварак.
تېگرو	тегру — қадар, -гача.
تېگما	тегма — ҳар, ҳар бир.
تېگورماك	тегурмак — 1. теккизмак; 2. етказмак.
تېگيرمان	тегирмон — донни янчиш қурилмаси.
تېل	тил — 1. оғиз ичидаги ҳаракатчан аъзо; 2. сўзлаш воситаси.
تېلاك	тилак — мақсад, орзу.
تېلاماك	тиламак — нистамак, ният қилмоқ.
تېلبه لىك	телбалик — жиннилик, девоналик.
تېلماك	тилмак — узунасига кесмак.
تېلورماك	телурмак — телба бўлмоқ, ақлдан озмоқ.
تېلىم	тилим — узунасига кесилган.
تېمور	темур — «темир»нинг асл шакли.
تېنج	тинч — сокин, осуда.
تېنگرى	тенгри — худо.
تېنگلاماқ	тингламоқ — қулоқ солмоқ.
تېنماқ	тинмоқ — тинчимоқ, тўхтамоқ.
تېوا	тева — туя.
تېواراك	теварак — атроф.

ث	со — эски алифбонинг бешинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 500 га тенг.
ثا	со — ث ҳарфининг номи.
ثابت	собит — 1. мустаҳкам, маҳкам; 2. турғун, барқарор.
ثابتات	собитот — ثابت собитнинг кўплиги.
ثابت قدم	собитқадам — қайтмас, матонатли.
ثابته	собита — ҳаракатсиз юлдуз.
ثانى	соний — иккинчи.
ثبات	сабот — сабр, чидам.
ثبت	сабт — қайд қилиш, ёзиб қўйиш.
ثروت	сарват — бойлик.
ثمر	самар — мева, ҳосил.
ثمره	самара — мева, ҳосил.
ثواب	савоб — хайрли иш.
ثوب	савб — либос, кийим.
ثور	савр — 1. буқа; фалакнинг 12 буржидан бирининг номи; 3. Қуёш йилининг иккинчи оғи 21 апрель — 22 май.

ج ЖИМ

ج	жим — эски алифбонинг олтинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 3 га тенг.
جادو	жоду — сеҳр.
جادوگر	жодугар — жодугар, сеҳргар.
جازم	жозим — жазм қилувчи, киришувчи; جازم اولماق жозим ўлмоқ жазм қилмоқ.
جام	жом — коса, қадаҳ.
جان	жон — руҳ, тириклик қуввати.
جانب	жониб — тараф, томон.
جاندار	жондор — жонли, тирик.

جانوار	жонвор — ҳайвон.
جاويدان	жовидон — абадий, доимий, мангу.
جاه	жоҳ — мартаба, мансаб.
جاهل	жоҳил — водон, билимсиз.
جاى	жой — ўрин, макон.
جايلاشماق	жойлашмоқ — ўрнашмоқ.
جبر	жабр — 1. бировнинг аҳволини яхшилаш; 2. куч билан бажартириш; зўр- лаш.
جبر ايل	жабройил — жон олувчи фаришта.
جبار	жаббор — 1. қудратли, қодир; 2. жабр қи- лувчи.
جبال	жибол — жабалнинг кўплиги.
جبروت	жабарут — 1. улуғворлик. қодирлик; 2. та- саввуфда бирлик олами.
جبل	жабал — тоғ.
جبه	жубба — устки кийим.
جبين	жабин — пешона.
جد	жадд — бобо.
جدى	жадй — 1. улоқ, эчки боласи; 2. фалак- нинг 12 буржидан бирининг номи; 3. Қуёш йилининг ўнин- чи ойи.
جرات	журъат — ботиниш.
جرس	жарас — кўнғироқ.
جرعه	журъа — қултум.
جرم	журм — гуноҳ, айб.
جريح	жарих — мажруҳ, ярадор.
جریمه	жарима — тавон.
جز	жуз — сўз олдидан қўшилиб «дан» бош- қа, ўзга» деган маънони анг- латади; جز محنت و غم жуз меҳ- нату ғам — машаққат ва ғам- дан ўзга.
جزاير	жазоир — جزيره жазиранинг кўплиги.

جزع	жазъ — оламунчоқ.
جزيره	жазира — орол.
جسارت	жасорат — мардлик, ботирлик.
جسد	жасад — инсон танаси.
جسم	жисм — сезги аъзолари билан билиш мумкин бўлган нарса.
جسمانى	жисмоний — жисмга оид, жисмдан иборат.
جعلى	жаълий — қалбаки.
جغد	жугд — бойқуш.
جفا	жафо — зулм, ситам.
جگر	жигар — бағир.
جگرگون	жигаргун — жигарранг.
جلاد	жаллод — киши ўлдирувчи.
جلال	жалол — 1. дабдаба, ҳашамат; 2. улуғлик.
جلوه کر	жилвагар — жилва қилувчи, дорловчи.
جم	жам — Жамшиднинг қисқарган шакли.
جماد	жамод — жонсиз жиемлар.
جمازه	жаммоза — туянинг тезюрар ва чопқир
جمع	жамъ — 1. йиғинди; 2. бир жойга йиғилиш.
جمعيت	жамъийят — 1. йиғин; 2. аҳоли, халқ.
جمله	жумла — ҳамма, барча.
جميل	жамил — гўзал, соҳибжамол, зебо.
جن	жинн — афсонавий мавҳум махлуқ.
جنازه	жаноза — марҳумни дафн этиш маросими.
جانان	жинон — جنت жаннатнинг кўплиги.
جانانه	жанона — эгизак.
جنون	жунун — жиннилик, телбалик, девоналлик.
جنى	жинний — эс-ҳушини йўқотган, телба.
جو	жў — جوى жўйнинг қисқарган шакли.
جواب	жавоб — саволнинг зидди.
جوان	жавон — ёш; йигит.

جواهر	жавоҳир — جوهر	жавҳарнинг кўплиги.
جود	жуд	— саховат, карам.
جور	жавр	— жабр, зулм.
جوره	жўра	— ўртоқ.
جوزا	жавзо	— 1. бели оқ, ўзга ери қора қўй; 2. фалакнинг 12 буржидан бири. 3. Қуёш йилининг учинчи ойи.
جوشن	жавшан	— совун.
جولان	жавлон	— 1. айланиш, сайр; 2. отни чоптириш.
جوهر	жавҳар	— «тавҳар» сўзининг арабчалашган шакли; 2. нарсанинг асосий маддаси.
جوهرى	жавҳарий	— жавоҳиршунос, қимматбаҳо тошлар билан шуғулланувчи.
جوى	жўй	— ариқ.
جويبار	жўйбор	— ариқ, ирмоқлар кўп бўлган жой.
جهاد	жиҳод	— муқаддас уруш.
جهات	жиҳот	— جهت жиҳатнинг кўплиги.
جهالت	жаҳолат	— нодонлик.
جيران	жайрон	— кийикнинг бир тури.
جيگدا	жигда	— «жийда»нинг эски шакли.
جيلاو	жилов	— юганнинг чарм тизгини.
جيم	жим	— ҳарфининг номи.

چ ЧИМ

چ	чим	— эски алифбонинг еттинчи ҳарфи.
چابماق	чопмоқ	— 1. кўтариб урмоқ; 2. чапламоқ.
چارچاماق	чарчамоқ	— ҳормоқ.
چارلاماق	чорламоқ	— тақлиф қилмоқ.
چاروادار	чорвадор	— мол боқувчи.
چاره	чора	— илож, тадбир.

چاغ	чоғ — вақт, дам.
چاغانه چغانه	чағона — таёқча ва темир ҳалқалардан иборат чолғу.
چاغر	чоғир — май, шароб.
چاقماق	чақмоқ ¹ — ўт чиқариладиган тош.
چاقماق	чақмоқ ² — булутлар тўқнашувидан ҳосил бўладиган ўт, чоқин,
چاقماق	чақмоқ ³ — ўт чиқармоқ.
چاقماق	чақмоқ ⁴ — газанда ва ҳашоратларнинг найза суқмоғи ва тишламоғи.
چاقماق	чақмоқ ⁵ — уриб синдириб мағзини олмоқ.
چاقماق	чақмоқ ⁶ — сўз ташимоқ, шикоят қилмоқ.
چاقيمچى	чақимчи — сўз ташувчи, шикоят қилувчи.
چاك	чок — ёриқ, йиртиқ.
چال	чол — оқсоч эр, мўйсафид.
چالماق	чалмоқ ¹ — йиқитмоқ.
چالماق	чалмоқ ² — чолғуда куй куйламоқ.
چاناك	чаноқ — идиш.
چاو	чов — шухрат, овоза.
چايناك	чойнак — чой дамланадиган идиш.
چراغ	чароғ — қоронғида ёқиб ёритадиган асбоб.
چروى	чарвий — چربى чарви сўзининг асл шакли.
چرخ	чарх — ҳар қандай доира шаклидаги нарса.
چرم	чарм — ишлов берилган қалин тери.
چروى	чарви — ич ёғи.
چريك	чарик — چيريك чаригнинг ўзга шакли.
چست	чуст — чаққон, тез.
چشم	чашм — кўз.
چشمه	чашма — булоқ.
چغد	чугд — چغد жуғд ва چغد чуғзнинг ўзга шакли.
چغد	чуғз — бойқуш.
چقماق	чақмоқ — چاقماق чақмоқ сўзининг бошқача ёзилиши.

چکمان	чакмон — мовутдан тикилган тўн.
چمن	чаман — чечакзор.
چندان	чандон — 1. бир неча бор; 2. шу қадар, шунчалик.
چنگ	чанг ¹ — тўзон.
چنگ	чанг ² — 1. чангал; қўлнинг бармоқлар билан кафт қисми. 2. илмоқ.
چنگ	чанг ³ — чолғу.
چو	чу — چون чуннинг қисқарган шакли.
چوب	чўб — ёғоч.
چوپ	чўп — 1. چوب чубнинг ўзга шакли; 2. ўсимлик бўлаги.
چو پچاك	чўпчақ — эртақ.
چو تير	чўтир — 1. юзида чуқурчалари бор; 2. гадир-будир.
چو چوك	чучук — ширин.
چو چو كلوك	чучуклук — ширинлик.
چوراك	чурак — нон.
چورى	чўри — хизматкор аёл.
چوق	чўқ — кўп.
چوقمار	чўқмор — тўқмоқ шаклидаги қадимий уруш қуроли.
چوقور	чуқур — 1. кавланган ер; 2. терав.
چولاق	чўлоқ — оёғи ёки қўли бутун бўлмаган киши.
چولپان	чўлпон. — Зухра тонг юлдузи, Венера.
چولماك	чўлмак — кўза.
چومالى	чумоли — қумурсқадан каттароқ ҳашорат.
چومچوق	чумчуқ — чириллайдиган қушча.
چومماق	чўммоқ — шўнғимоқ.
چون	чун — «гач» маъносида ишлатиладиган ола қўшимча. ; چون كىلدى чун келди — келгач.
چونگ	чўнг — катта, зулуғ.
چهره	чеҳра — юз.

چيتوك	четук — мушук.
چير كين	чиркин — ифлос.
چير ماوق	чирмовуқ — печак.
چيريك	чериг — қўшин, лашкар.
چير يکچى	черикчи — аскар.
چينغ	чиг ¹ — «чий» сўзининг қадимги шакли.
چينغ	чиг ² — гўшт қайнаган сув.
چيىماق	чиқмоқ — ичкаридан ташқарига ёки пастдан юқорига ҳаракат қилмоқ.
چيىماك	чекмак — тортмоқ.
چيىكاره	чегара — бирор нарсанинг тугаган ери, сарҳад, ҳудуд.
چيىگيت	чигит — пахта уруғи.
چيىم	чим — چ ҳарфининг номи.
چيىمدىك	чимдик — чимдим.
چيىن	чин ¹ — рост, ҳақиқат.
چيىن	чин ² — Хитой.
چيىن	чин ³ — ажин, жингалак.
چيىنار	чинор — панжасимон баргли азамат да- рахтнинг номи.
ح خو	
ح	ҳо — эски алифбонинг саккизинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 8 га тенг.
حا	ҳо — ҳарфининг номи.
حاجت	ҳожат — зарурийат, эҳтийож.
حادثا	ҳодиса — воқеа.
حاسد	ҳосид — ҳасадчи.
حاشا	ҳашо — ҳазар ва истисно билдириш учун «ҳечда», «мумкин эмас» деган маъноларда қўлланадиган сўз.
حاشيه	ҳошийя — 1. кийим, газмол, китоб раби нарсаларнинг чети; 2. шарҳ.
حاصل	ҳосил — 1. қўлга киритилган нарса; баҳ- ра; 2. маҳсул; натижа.

حاصلان	ҳосилан — қисқаси, хуллас; натижада.
حاضر	ҳозир — 1. бор, мавжуд; 2. тайёр, шай; 3. ҳозир шу дамда.
حاضرچه	ҳозирча — вақтинча. ҳофиз — 1. асровчи, сақловчи, қўриқчи; 2. кўп ғазал ва шеърларни ёддан билувчи ва яхши қўшиқ айтувчи; 3. қуръон ва ҳадисларни ёддан билувчи.
حاكم	ҳоким — ҳукмдор.
حال	ҳол — 1. ҳол, аҳвол; вазият, шароит; 2. замон, вақт.
حالات	ҳолот — ҳолатнинг кўплиги.
حالت	ҳолат — аҳвол, вазият.
حالسيزلانماق	ҳолсизланмоқ — ҳолдан тоймоқ.
حب	ҳуб (б) — севги, муҳаббат, дўстлик.
حب	ҳуб (б) — дон, дона.
حبذا	ҳаббазо — офарин! қандай яхши!
حبش	ҳабаш — 1. Ҳабашистон; Эфиопия; 2. Ҳабашистонлик.
حبيب	ҳабиб — 1. дўст; 2. севиқли.
حجاب	ҳижоб — парда, ниқоб.
حجت	ҳужжат — 1. бирор нарсани тасдиқловчи битиг; 2. далил.
حجره	ҳужра — хонача.
حد	ҳад (д) — чегара, поён.
حدود	ҳудуд — ҳад (д)нинг кўплиги.
حدیث	ҳадис — 1. сўз; ривоят; 2. Пайғамбар оғзидан эшитилган сўз.
حدیقه	ҳадиқа — боғ.
حذر	ҳазар — сақланиш, эҳтиёт бўлиш.
حرارت	ҳарорат — иссиқлик.
حرام	ҳаром — манъ этилган, ҳалолнинг зидди.
حربی	ҳарбий — урушга оид.
حرف	ҳарф — 1. товушнинг ёзувдаги ифодаси; 2. ёрдамчи сўз.

حرکات	ҳаракот — حرکت ҳаракатнинг кўплиги.
حرکت	ҳаракат — 1. бир макондан иккинчи маконга ўтиш; 2. қисқа унлилар ва уларни ифодаловчи белгилар.
حرم	ҳарам — 1. кириш манъ этилган жой; ички ҳовли ёки уй; 2. уруш, ўлдириш, мол сўйиш манъ этилган муқаддас жой.
حرمات	ҳурмат — иззат, эътибор.
حريف	ҳариф — 1. улфат, ҳамсуҳбат; 2. ўйин ва тортишувларда муқобил тараф.
حريم	ҳарим — қўрғон, ҳовли.
حزن	ҳузн — ғам, қайғу.
حزين	ҳазин — ғамгин, қайғули.
حس	ҳисс — сезги, туйғу.
حساب	ҳисоб — санаш, санақ.
حسرت	ҳасрат — кўнгул дарди.
حسن	ҳусн — гўзаллик, чирой.
حسن	ҳасан — ҳусн соҳиби.
حسود	ҳасуд — ўта ҳасадчи.
حسيب	ҳасиб — 1. ҳисобли; 2. улуғвор.
حسين	ҳусайн — ҳасанча «ҳасан»дан кичрайтириш.
حشم	ҳашам — ҳукмдорнинг қуршовидаги кишилар; бирор қавм ёки гуруҳнинг маскан ва қуршови.
حشمت	ҳашмат — дабдаба, буюклик.
حصول	ҳусул — қўлга киритиш ва кириш; ҳусул бўлмоқ — қўлга кир- моқ.
حفاظ	ҳуффоз — حافظ ҳофизнинг кўплиги.
حق	ҳақ (қ) — 1. ҳақиқий бор нарса, ҳақиқий вужуд; 2. ҳуқуқий қонуний мансублик.
حقارت	ҳақорат — камситиш, сўкиш.

حقوق	ҳуқуқ — ҳақ (қ) (қонуний мансублик)нинг кўплиги.
حقير	ҳақир — қадрсиз, хор.
حکم	ҳакам — келиштирувчи, низоларни ҳал қилувчи.
حکم	ҳукм — амр, фармон.
حکمت	ҳикмат — 1. борлиқ қонуни, фалсафа; 2. донолик.
حکيم	ҳаким — 1. файласуф; 2. донишманд, аллома; 3. табиб.
حل	ҳал (л) — ечиш, ҳал қилиш.
حلاوت	ҳаловат — 1. лаззат, завқ; роҳат; 2. ширинлик.
حلاوتليق	ҳаловатлиқ — ширин, лаззатли.
حلب	ҳалаб — Араб шаҳарларидан бири: Алеппо.
حلقه	ҳалқа — тўғарак.
حلقه مو	ҳалқамў — ҳалқа шаклидаги соч.
حلم	ҳулм — булғаниш (уйқуда).
حلم	ҳилм — мулойимлик.
حلوا	ҳалво — ширинликнинг бир тури.
حله	ҳулла — нафис кийим.
حمام	ҳаммол — юк ташувчи.
حمام	ҳаммом — чўмиладиган бино ёки хона.
حمايت	ҳимойат — мудофаа, ҳимоя.
حمد	ҳамд — мақтов, олқиш.
حمل	ҳамал — 1. қўзи; 2. фалакнинг 12 буржидан бири; 2. Қуёш йилининг биринчи ойи: 21 март — 20 апрель.
حمل	ҳамл — 1. кўтариш; 2. юк.
حنظل	ҳанзал — ёввойи қовоқнинг бир тури, итқовун.
حوادث	ҳаводис — حادثه ҳодисанинг кўплиги.
حوت	ҳут — 1. балиқ; 2. фалакнинг 12 буржидан бири; 3. Қуёш йилининг 12 ойи.
حور	ҳур — жаннат қизлари.

حيا	хайо — уят, шарм, ор.
حيات	хайот — яшаш, тириклик.
حيدر	хайдар — арслон, шер.
حيرت	хайрат — хайрон қолиш, таажжуб.
حيل	хийал — حيله хийланинг кўнлиги.
حيله	хийла — муғомбирлик, макр.
حين	хин — вақт, пайт.
حيوان	хайвон — 1. тириклик, ҳаёт; 2. жондор, жонли мавжудот.
حيوانى	хайвоний — тирикликка оид; хайвонга хос.
حيوانيت	хайвонийат — хайвонлик.
خ خО	
خ	хо — эски алифбонинг тўнқизинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 600 га тенг.
خاتم	хотам — муҳр, муҳрли, узук.
خاتم	хатим — 1. муҳр босувчи; 2. охири.
خاتون	хотун — улуғларнинг завжаси; аёл.
خادم	ходим — хизматчи, хизматкор.
خار	хор — тикан.
خارا	хоро — харсанг, гранит.
خارستان	хористон — тиканзор.
خاره	хора — қоя.
خازن	хозин — хазиначи.
خاشاک	хошок — хашак, хас-чўплар.
خاص	хос (с) — тегишли, таъалуқли; хусусий.
خاطر	хотир — эс, онг, кўнгул.
خاقان	хоқон — император, шаҳоншоҳ.
خاك	хок — тупроқ.
خاكسار	хоксор — 1. камтарин, оддий, содда; 2. хор, тубан, бечора, нотавен.
خاكى	хокий — тупроққа мансуб, тупроқсимон; кулранг.
خال	хол — бадандаги туғма қора нуқта, менг.

خالد	холид — мангу, абадий.
خامه	хома — қалам, килк.
خاور	ховар — шарқ.
خبر	хабар — дарак.
ختم	хатм — 1. муҳр қўйиш; 2. тугатиш, та- момлаш; 3. Қуръонни боши- дан охиригача ўқиб чиқиш.
خجالت	хижолат — уялиш, орлаш, уят.
خجسته	хужаста — қутлуғ, муъбарак.
خجل	хижия — уятли, уятга қолган, шарманда.
خجلت	хижлат — уялиш.
خد	хад (д) — ёноқ.
خدام	худдом — خادم ходимнинг кўплиги.
خدم	хаддам — خادم ходимнинг кўплиги.
خدمت	хидмат — «хизмат» сўзининг ўзга бир шакли.
خدنگ	хаданг — қаттиқ ёғоч тури бўлиб, ўқ ва найзалар ясашда ишлатилади; 2. камон ўқи.
خدود	худуд — خد хад (д)нинг кўплиги.
خدمتجي	хизматчи — хизмат қилувчи, хизматкор; ишчи.
خر	хар — эшак.
خراب	хароб — вайрон, бузулган, яроқсиз.
خراج	харож — солиқ, тўлов «хирож»нинг асл шакли.
خرام	хиром — чиройли юриш, ноз-карашма би- лан қадам босиш.
خرد	хирад. ақл.
خرد	хурд — майда, кичик; арзимас.
خرشيدوش	хуршидваш — қуёшга ўхшаш.
خرم	хуррам — 1. яшнаган, кўварган; 2 шод, хурсанд.
خرما	хурмо — чилонжийданинг йирик навъи- га ўхшаш мева ва унинг да- рахти.
خروس	хурус — хўроз.

خريدار	харидор — сотиб олувчи, муштарий.
خزان	хазон — куз; дарахтларнинг кузда барг тўкиши ва тўкилган барглар.
خزاین	хазойин — خزینه хазинанинг кўплиги.
خزينه	хазина — пул ва қийматбаҳо нарсалар сақланадиган жой.
خس	хас — чўп; хашак.
خسته	хаста — 1. чарчаган, толиққан.
خسرو	хусрав — шоҳ, подшоҳ.
خشث	хишт — гишт.
خصال	хисол — خصلت хислатнинг кўплиги. хислат — хусусият, хос, сифат.
خصوصاً	хусусан — айниқса.
خضر	хизр — Хизр, ҳаёт сувидан ичган пайғамбар номи.
خضرا	хазро — яшил, кўк.
خط	хат — 1. ёзув, чизиқ; 2. мактуб; 3. энди-гина ўсиб чиқаятган мўйлаб.
خطا	хато — янглишиш; янглиш, нотўғри.
خطا	хито — Туркистон, Чин Хитой ва Турон ўртасидаги ўлка Шимолий Хитойдаги Циньцэян вилояти.
خطبا	хутабо — خطيب хатибнинг кўплиги.
خطبه	хутба — 1. ҳамду наът билан ваъз айтиш; 2. китоб муқаддимаси.
خطر	хатар — хавф.
خطيب	хатиб — хутба ўқувчи.
خلاص	халос — қутулиш, озод бўлиш.
خلاق	халойиқ — خلیقه халиқа (махлуқ)нинг кўплиги.
خلد	хулд — жаннат.
خلط	хилт — 1. аралашма; 2. инсон танасидаги тўрт хил суюқлик — қон балғам, сафро, савдонинг умумий номи.
خلق	хулқ — қилиқ, одат, юриш-туриш.

خلق	халқ — 1. яратыш; 2. махлуқ; 3. инсон жамияти.
خلقت	хилқат — яратилиш; бирор нарсанинг табиати.
خلوت	хилват — 1. яккаланиш, ёлғиз бўлиш; 2. қимсасиз жой.
خليقه	халиқа — яралган нарса, махлуқ.
خليل	халил — 1. яқин дўст; 2. Иброҳим пайғамбарнинг лақаби.
خم	хам — 1. эгилган, буқилган; 2. эгилиш, букилиш.
خمار	хумор — мастликдан кейинги бетоблик.
خمر	хамр — май, шароб.
خندان	хандон — кулувчи, кулиб турувчи.
خنده	ханда — қулги.
خنک	хинг — оқ от.
خواب	хоб — уйқу. туш.
خواتم	хавотям — خاتم хотамнинг қўпчилиги.
خواجه	хожа — 1. хўжайин, соҳиб, эга; мулк эгаси; жаноб; 2. табақа ва насл номи.
خار	хор — камситилган; эзилган.
خواقين	хавоқин — خاقان хоқоннинг қўпчилиги.
خان	хон — дастурхон; хонтахта.
خواه	хоҳ — 1. қўшма сўзлар таркибида истовчи маъносида ишлатилади:
خير خواه	хайрхоҳ — яхшилиқ истовчи; 2. хоҳ..., хоҳ... — иста..., иста...
خود	худ — 1. ўз. 2. ўзи, -ку.
خود بين	худбин — фақат ўзини кўрувчи, ўздан ўзгани менсимайдиган киши.
خورشيد	хуршид — қуёш.
خوش	хуш — ёқимлик, яхши.
خو قند	хўқанд — Қўқон шаҳрининг асл номи.
خون	хун — қон.
خونخوار	хунхор — қонхўр.
خو	хў — қаранг خوی хўй.

خوی	хўй — хулқ, одат.
خیال	хайол — ўй; тасаввур.
خیام	хаййом — чодирчи.
خیر	хайр — яхшилик, эзгулик.
خیل	хайл — йилқи, суворийлар ва умуман инсон гуруҳи.
خیمه	хайма — чодир; خیمه مینا хайма-йи минно — кўк чодир, яъни осмон.
خیوق	хевақ — Хеванинг эски номи.

د ДОЛ

د	дол — эски алифбонинг ўнинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 4 га тенг.
داد	дод — 1. адолат; 2. ёрдамга чақириқ; 3. фифон, нола.
دار	дор ¹ — сўзга қўшилиб эгалик билдиради ва «-ли» маъносида қўлланади: تاجدار тождор — тож эгаси;
یارادار	ярадор — ярали.
دار	дор ² — кир ва бошқа нарсалар осиладиган арқон; 2. одамни осиб ўлдирингга мўлжалланган мослама; 3. дорбозлик мосламаси.
دار	дор ³ — 1. ҳовли, уй. 2. шаҳар юрт.
دارا	доро — молик, мулк эгаси.
دارالفنون	дорулфунун — илм маскани: ўқув юрти.
دارو	дору — «дори»нинг асл шакли.
داغ	доғ — 1. тамға; темирни қиздириб босилган тамға; 2. из, чандиқ; 3. белги, аломат; 4. қизиган, қиздирилган; 5. ғам, андуҳ, алам.
داغی	дағи — 1. тағин, яна; 2. ҳамда.
دال	дол — ҳарфнинг номи.
دام	дом — тўр, тузоқ.
داملا	домулло — 1. ўқитувчи; 2. мадраса ўқитувчиси.

دان	дон ¹ — 1. دانه дона сўзининг қисқа шакли; 2. галла.
دان	дон ² — қўшма сўз таркибида билувчи маъносини билдиради: بيليمدان билимдон — илм билувчи.
دانا	доно — билимдон, олим.
دانش	дониш — илм, билим.
دانشور	донишвар — донишманд.
دانه	дона — 1. дон, уруғ; 2. саноқ сонлар билан келиб, «-та» маъносида ишлатилади.
داو	дов — қиморда қўшимча пул тикиш.
دبير	дабир — котиб, битикчи.
دبیرستان	дабиристон — бошланғичдан юқори мактаб.
دثار	дисор — ёпинчиқ.
دجال	дажжол — диний ривоятларга кўра замон охирида каззоб.
در	дар — эшик.
در	дур(р) — марварид.
دراز	дароз — 1. узун; 2. узоқ.
دربان	дарбон — сарой дарвозасининг посбони.
در بایست	дарбойист — керакли, заруратли, муҳтож.
در بدر	дарбадар — дайди, сарғардон, саёқ.
درجات	даражот — درجه даражанинг кўплиги.
درد	дард — касаллик; огриқ.
دردناک	дарднок — дардли.
دردانه	дурдона — марвариднинг бир донаси.
درس	даре — ўқиш ва ўқитиш; сабоқ.
درک	дарк — англаш, идрок.
درمان	дармон — 1. даво, шифо; 2. дори.
درنگ	даранг — бир жойда туриб қолиш; тұхташ; кечикиш.
دروازه	дарвоза — қопқа.

درويش	дарвеш — 1. фақир, йўқсил; 2. тариқатда фақр йўлини тутган.
درويشوش	дарвешваш — дарвишсифат.
دره	дарра — уриб жазолашда қўлланадиган ургич.
درينغ	дариг — 1. афсус; 2. аёв.
دست	даст — қўл.
دستار	дастор — салла.
دشت	дашт — сувсиз тошлоқ ер.
دشمان	душман — ёв.
دشوار	душвор — қийин.
دعا	дуо — 1. тилак; 2. худодан ўзи ёки бошқаларга яхшилиқ тилаш.
دعوا	даъво — талаб қўйиш; тақозо қилиш.
دغدغه	дағдага — дўқ, пўписа.
دفاع	дифоъ — дафъ этиш; мудрофаа, ҳимоя.
دفع	дафъ — қайтариш.
دفعه	дафъа — марта, карра, бор.
دفن	дафн — кўмиш.
دقت	диққат — 1. қунт; 2. зийраклик.
دكان	дўк(к)он — 1. савдо уйи ва уйчаси; 2. ҳунарманднинг ишхонаси ёки дастгоҳи.
دل	дил — қалб, юрак, кўнгил.
دلارام	дилором — дилга ором бергучи, кўнгилни тинчитувчи.
دالالت	далолат — 1. йўл кўрсатиш; 2. далил келтириш; гувоҳлик.
دلاور	диловар — юракли, ботир, қўрқмас.
دلبر	дилбар — кўнгил элтувчи, маҳбуб.
دلخواه	дилхоҳ — кўнгил истаган.
دلدار	дилдор — кўнгил олувчи.
دلکشا	дилкушо — кўнгил олувчи.
دلو	далв — 1. қовға, қудуқдан сув чиқарадиган чарм идиш; 2. фалакнинг

12 буржидан бирининг номи;
3. Қуёш йилининг ўн биринчи
ойи.

دلو	далу — тентак, девона.
دليل	далил ¹ — исботга асос бўлган нарса.
دليل	далил ² — раҳнамо, йўл кўрсатувчи.
دم	дам ¹ — нафас.
دم	дам ² — вақт, фўрсат, лаҳза.
دم	дам ³ — қон.
دمبدم	дамбадам — узлуксиз, ҳар доим.
دندان	дандон — тиш.
دنيا	дунйо — жаҳон.
دوا	даво — дори, дармон.
دوار	даввор — айланувчи.
دوتار	датор — узун дастали, икки торли чолғу.
دوداق	дудоқ — лаб.
دور	давр — 1. айланиш; 2. вақт, замон.
دوران	даврон — 1. айланиш; 2. замон.
دوره	давра — тўғарак, айлана.
دوزخ	дўзах — тамуғ.
دولت	давлат — 1. ҳукумат; мамлакат; 2. бойлик; 3. бахт.
دون	дун — наст, насткаш.
دونلوق	дунлуқ — насткашлик, разиллик.
دهشت	даҳшат — кўрқув, қўрқинч.
ديار	дийор — دار дор ³ нинг кўплиги: ўлка.
ديجور	дайжур — қоронғу тун.
ديدار	дийдор — кўришиш, учрашиш.
ديگر	дигар — бошқа.
ديگرو، تيگرو	дегру, тегру — қадар, -гача.
ديگول	дегул — эмас.
دينگيز، تينگيز	денгиз, тенгиз — океан бўлаги ва катта кўл.

ديکين	дегин — қадар, -гача.
ديماک	демак — айтмоқ, гапирмоқ, сўзламоқ.
دينى	диний — динга оид.
ديوانه	девона — 1. телба, эси паст; 2. ошиқ.

ذ ЗОЛ

ذ	зол — эски алифбонинг ўн биринчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 700 га тенг.
ذات	зот — 1. мавжуд нарсанинг ўзи, вужуди; 2. моҳият.
ذاکر	зокир — зикр қилувчи, эсловчи.
ذال	зол — ҳарфининг номи.
ذخاير	заҳойир — ذخيره захиравийг кўплиги.
ذخيره	захира — асраб қўйилган нарса; тежалган нарса.
ذره	зарра — энг кичик бўлак.
ذکر	зикр — 1. эслаш, ёдга олиш; 2. Оллоҳнинг номини, лақабларини қайта-қайта такрорлаш.
ذلات	залолат — тубанлик, хорлик.
ذليل	залил — тубан, хор.
ذهن	зеҳн — онг.
ذوق	завқ — гўзал ва эзгу нарсалардан лаззатлана олиш қобилияти ва шу лаззатнинг ўзи.

ر РО

ر	ро — эски алифбонинг ўн иккинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 200 га тенг.
راح	роҳ — 1. хурсандлик, кўнгилакхушлик; 2. май, шароб.
راحت	роҳат — 1. ором, дам олиш; 2. лаззатланиш.
راز	роз — сир.
راکب	рокиб — отлик, чавандоз.

راکبىن	рокибин — рақибнинг кўплиги.
راه	роҳ — йўл.
راهرو	роҳрав — йўлчи.
راهمون	роҳнамун — йўл кўрсатувчи, раҳбар.
راى	рой, раъй — фикр, нуқтаи назар.
راىکان	ройгон — текин.
رب	рабб — 1. эга; 2. худо.
رباب	рубоб — мизроб билан чалинадиган беш торли чолғу
ربع	рубъ — чорак; ربيع مسکون рубъ-и маскун — ер тюзининг киши яшайдиган чораги.
رجوع	ружувъ — 1. мурожаат қилиш; 2. қайтиш.
رحمان	раҳмон — раҳм-шавқатли; кечиргучи.
رحمت	раҳмат — 1. меҳрибонлик; 2. ташаккур.
رحيم	раҳим — раҳм қилувчи.
روح	рух — ёноқ, юз.
رخسار	рухсор — юз, ёноқ.
رخش	рахш — 1. ярқираш, шулаланиш; 2. жийрон; «Шоҳнома» қаҳрамони Рустамнинг оти; умуман от.
رخنه	раҳна — ёриқ, дарз.
رذالت	разолат — ярамас, жирканч ҳатти-ҳаракат.
رذيل	разил — паст, тубан; ярамас.
رزق	ризқ — насиба; емиш.
رزم	разм — жанг, уруш.
رساله	рисола — ёзма асар, илмий китоб.
رسايل	расойил — رساله расоланинг кўплиги.
رست	руст — маҳкам.
رسم	расм — 1. одат, қоида; 2. маросим.
رسمه	расман — расмий жиҳатдан.
رسوا	расво — фош; бадном бўлган.
رسول	расул — элчи, хабарчи.
رسوم	русум — رسم расмнинг кўплиги.

رشته	ришта — 1. ип, арқон; 2. алоқа, муносабат.
رشك	рашк — қизғаниш.
رضا	ризо — розилик, қаршилик қилмаслик.
رطوان	ризвон — 1. мамнуният; 2. жаннат дарво- забони; 3. жаннат.
رطب	ратб — намлик.
رعايت	риойат — «риоя»нинг тўлиқ шакли.
رعنا	раъно — гулбаргининг ичи қизил, таши сариқ гул; гўзал.
رعيت	раъиййат — мамлакат аҳолиси (ҳукм- дорга нисбатан), граждaнлари.
رغبت	рағбат — мойиллик, интилиш.
رفاهيت	рафоҳиййат — фaровонлик, тўкин-сочин- лик.
رفتار	рафтор — юриш-туриш.
رفع	рафъ — кўтариш; орадан кўтарилиш ва кўтариб ташлаш.
رفيق	рафиқ — ўртоқ.
رقت	риққат — мулойимлик, нозиклик.
رقص	рақс — ўйин.
رقم	рақам — 1. соннинг ёзувдаги белгиси; 2. сон; 3. ёзув.
ركاب	рақиб — муомаладаги қарши тараф.
رقيب	риқоб — узанги.
رم	рам — чўчиш, сесканиш.
رمز	рамз — шартли белги, ишора, символ.
رمضان	рамазон — ой йилининг тўққизинчи оyi.
رموز	румоз — رمز рамзнинг кўплиги.
رنج	ранж — 1. қийналиш, оғриқ; машаққат; 2. хафа бўлиш.
رنجور	ранжур — 1. қийналган; дардли, аламли; 2. кўнгли қолган.
رنگ	ранг — 1. тус; 2. бўёқ.
رنگين	рангин — 1. рангли; 2. чиройли.
روا	раво — рухсат этилган, жоиз.
رواج	ривож — 1. ўсиш, юксалиш; 2. тарқалиш, ёйилиш.

رواج	равоч — танаси ейиладиган доривор тоғ ўсимлиги, чуқури.
روان	равон — 1. юрүвчи; 2. оқувчи; 3. бир текисда амалга ошадиган.
روايت	ривойат — оғиздан оғизга ўтган ҳикоя; қисса.
روح	руҳ — 1. жон, 2. тирикликни таъминловчи қувватлар; 3. асаб билан боғлиқ кайфият.
روحانى	руҳоний — 1. руҳга оид; 2. дин кишиси.
روحانيت	руҳонийят — руҳонийлик.
روز	рўз — кун.
روزگار	рўзгор — 1. турмуш; хўжалик; 2. замона.
روزن	равзан — туйнук.
روزه	рўза — кун чиқишидан то ботқунга қадар ейиш, ичиш ва бошқа нарсалардан ўзини тийиш.
روسياء	рўсийоҳ — юзи қора, бадном бўлган.
روشن	равшан — 1. ёруғ, нурли, 2. тиниқ, соф.
روضه	равза — 1. боғ, гулистон; бўстон, 2. жаннат.
رونق	равнақ — 1. жилваланиш, товланиш; 2. жонланиш, ривожланиш.
ره	раҳ — راه роҳ йўлнинг қисқарган шакли.
رهرو	раҳрав — қаранг راهرو роҳрав.
رهنمون	раҳнамун — қаранг راهمنون раҳнамун.
ريا	рийо — носамимийлик, юзакилик, қалбакилик.
رياحين	райоҳян — ريحان райҳон (исли ўтлар)нинг кўплиги.
رياض	рийоз — روضه равзанинг кўплиги.
رياح	рийҳ — 1. шамол, ел; 2. ис, ҳид.
ريحان	райҳон — 1. хушбўй ўтлар; 2. бўйи ва ошга солиш учун экиладиган ўт.

ز	зо — эски алифбонинг ўн учинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 7 га тенг.
زا	зо — ز ҳарфининг номи.
زار	зор — 1. муҳтож, муштоқ; 2. нола, фиғон.
زاغاره	зогора — жўхори унидан ёпилган пон.
زاغچه	зогча — қарғасимонларга оид патлари қо- ра қуш.
زال	зол — 1. мункайиб қолган оқсоч кампир; 2. қари чол; 3. Рустамнинг ота- си.
زاهد	зоҳид — тарки дунё қилиб, тоат-ибодатга берилган одам.
زاهدوش	зоҳидваш — зоҳидга ўхшаш.
زای	зой — сўзга қўшилиб унга туғувчи деган маънони беради.
زبان	забон — 1. тил; 2. нутқ.
زحاف	зиҳоф — вазн рукнидаги ўзгариш.
زحمت	заҳмат — меҳнат, қийинчилик.
زراعت	зироат — деҳқончилик.
زربافت	зарбофт — зарли мато.
زرد	зард — тилла ранг.
زغيزغان	зағизгон — қарғасимонларга оид қанотли ола қуш.
زالال	зулол — тиниқ, тоза сув.
زلزله	зилзила — ер қимирлаши.
زلف	зулф — соч жингалаги; соч.
زمان	замон — вақт, давр.
زمانه	замона — вақт, давр.
زمرد	зумуррад — яшил тусли асл тош.
زمردين	зумуррадин — зумуррад ранг; яшил.
ززم	замзам — Маккадаги булоқ номи.
زمان	замаи — замон.
زن	зан — хотин

زئار	зуннор — баъзи дин вакилларининг иш белбоғи.
زندان	зиндон — ер остидаги қамоқ; умуман қамоқ.
زندانى	зиндоний — маҳбус.
زنگارى	зангори — кўк, кўкиш.
زوال	завол — 1. ботиш; 2. йўқ бўлиш.
زور	зўр — куч; кучли,
زورق	заврақ — қайиқ.
زهده	зухд — тарки дунё қилиб, ибодатга берилиш.
زهر	заҳр ¹ — заҳар, оғу.
زهر	заҳр ² — чечак, гул.
زهرخند	заҳрханд — аччиқ жилмайиш.
زهرة	заҳра — 1. ўт (организмдаги); 2. ботирлик, журъат.
زياد	зийод — ортиқ; мўл.
زياده	зийода — ортиқча; ортиқ.
زيارت	зийорат — бориб келиш; кўриб келиш.
زير	зер — таг, ост.
زيرا	зеро — чунки.

ژ жо

ژ	жо — эски алифбонинг ўн тўртинчи ҳарфи.
ژا	жо — ҳарфининг номи.
ژاله	жола — 1. дўл ёғин; 2. шудринг.

سر سين

س	син — эски алифбонинг ўн бешинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 60 га тенг.
ساپ	соп — даста.
ساتقۇچى	сотқучи — сотувчи.
ساتماق	сотмоқ — пулламоқ, пулга алиштирмақ.

ساج	соч — бонда ўсадиган қил толалари ва уларнинг ҳар бири.
ساجيلماق	сочилмоқ — сепмоқ; ёймоқ.
ساخر	сохир — сеҳргар.
ساحل	соҳил — қирғоқ.
ساده	сода — 1. содда; 2. соф; يوزلوگ ييگيت — бӯз йигит. ساده сода йузлуг йигит — бӯз йигит.
ساريغ	сариг — сариқ.
سارغارماق	сарғармоқ — сарғаймоқ.
سارى	сари — 1. томон, томонга қараб; 2. сайин.
ساغر	соғар — жом; пиёла.
ساغلاماق	согламоқ — тузатмоқ; даволамоқ.
ساغينماق	согинмоқ — ўйламоқ, эсламоқ.
ساقه	соқа — тана, дарахт танаси.
ساقلاماق	сақламоқ — авайламоқ, асрамоқ.
ساقى	соқий — мой қуювчи.
ساكن	сокин — ҳаракатсиз, жим; тинч, осуда.
سال	сол — йил.
سالك	солик — йўлчи; тариқат йўлига кирган киши.
سالماق	солмоқ — 1. бирор нарсанинг ичига қўймоқ, танишмоқ; 2. тўшамоқ, ёзмоқ.
سامان	сомон — 1. тартиб; 2. тинчлик, осойишталик; 3. мол-давлат.
سان	сон ¹ — 1. миқдор; 2. қадр, қиймат.
سانجماق	санҷмоқ — 1. суқмоқ, тиқмоқ; 2. қадамоқ, тақмоқ; 3. оғримоқ.
سانغيماق	сангимоқ — 1. тентирамоқ, дайдимоқ.
ساورماق	совурмоқ — 1. шамолда шопуриб тозаламоқ (арпа, буғдой кабиларни); 2. исроф қилмоқ, беҳудага сарф қилмоқ.
سبق	сабақ — дарс.
سبب	сабаб — важ, асос; восита.
سبت	сабт — шанба.

سبحه	субҳа — тасбиҳ.
سبز	сабз — 1. ўт, майса; 2. яшил, кўк.
سبزہ	сабза — ўт, майса.
سبع	сабуъ — йиртқич ҳайвон.
سيوكتيگين	сабуктегин — Султон Маҳмуд Ғазнавий-нинг отаси.
سپاه	сипоҳ — қўшин, лашкар, аскар.
سپه	сипаҳ — سپاه сипоҳ сўзининг вазн талаби билан ишлатиладиган шакли.
سپيد	сапид — оқ.
سپيده	сапида — оқлик.
سپتم	ситам — жабр, зулм.
سپتيزرۋى	ситезарўй — бетга чопар, олишқоқ.
سجاده	сажжода — жойнамоз.
سجده	сажда — тиз чўкиш.
سحاب	саҳоб — булут.
سحر	сеҳр — жоду.
سحر	саҳар — тонг, эрта тонг.
سحا	саҳо — саховат, сахийлик.
سحاوت	саховат — сахийлик.
سحن	сухан — сўз, гап.
سحنور	суханвар — ёзувчи, шоир.
سحنى	сахий — саховатли, қўли очиқ.
سحنيليك	сахийлик — саховат.
سراج	сирож — чироқ.
سر بلندا	сарбаланд — машҳур, таниқли.
سرخ	сурх — қизил.
سرداش	сирдон — сирларидан бохабар ўртоқ; яқин дўст.
سرسان	сарсон — овора.

سر سبزانی	сарсабзоний — 1. кўм-кўклик; 2. гуллаб яшнаган; 3. шодлик, хуррамлик.
سرطان	саратон — 1. қискичбақа; 2. фалакнинг 12 буржидан бирининг номи; 3. Қуёш йилининг 4-ойи 22 июнь — 21 июль.
سرافکنده	сарафканда — шарманда.
سر کرده	саркарда — бошлиқ, сардор.
سرکش	саркаш — 1. бўйсунмайдиган; бош кўтарувчи; 2. қайсар, сўзга кирмайдиган; 3. мағрур, ғурурли.
سرمايه	сармоё — мол, давлат, бойлик.
سرو	сарв — доим яшил рангда бўладиган баланд бўйли, тўғри қоматли арчасимон дарахт.
سزا	сазо — 1. мукофат; жазо; 2. муносиб.
سزاوار	сазовор — мукофатланган.
سعادت	саодат — бахт, иқбол.
سعفص	саъфас — абжад ҳисоби учун тузилган саккиз сўзнинг бешинчиси.
سعید	санд — бахтли.
سفر	сафар — саёҳат.
سفله	сифла — паст, тубан.
سفید	сафид — оқ.
سقاق	сақоқ — бақбақа.
سقر	сақар — дўзох.
سقراط	суқрот — Юнон файласуфининг номи.
سقت	сақат — 1. ташландиқ; 2. ўлат, чорва ўлими.
سکوت	сукут — жимлик, сокинлик.
سلطین	салотин — سلطان султоннинг кўчилиги.
سلطان	султон — ҳукмдор, подшоҳ.
سلقین	салқин — илиқ билан совуқ оралиғидаги ҳарорат.
سلك	силк — қатор, тизма.
سلوك	сулук — 1. юриш-туриш одоби; ўзини тутиш тарзи; 2. суфийлик йўли.

سليمه	салима — соғлом
سم	самм — заҳар.
سم	сумм — туёқ.
سما	само — осмон.
سماع	самоъ, самъоъ — эшитиш, тинглаш; куй тинглаш.
سمند	саманд — оч малла ранг; шу рангдаги от.
سناماق	санамоқ — ҳисобламоқ.
سنان	синнон — найза.
سنيل	сунбул — ўсимлик номи.
سنبه	сунбула — 1. бугдой, арпа ва бошқа донли ўсимликларнинг бошоғи; 2. фалакнинг 12 буржидан бирининг номи; 3. Қуёш йилининг олтинчи оғи.
سنباب	санжоб — олмахоннинг бир тури ва унинг мўйнаси.
سنگپوشت	сангпушт — тошбақа.
سنگلاخ	санглоҳ — 1. тошлоқ; 2. китоб номи.
سو	су — сув.
سواد	савод — 1. қора; 2. қоронғулик; 3. ўқиш. ёзишни билиш; 4. пусха, кўчирма.
سوادى	саводий — 1. қоралик; 2. қоронғулик.
سوارى	суворий — отлиқ.
سوال	савол — жавобнинг зидди.
سوچوك	сучук — чучук, ширин.
سوچى خانه	сучихона — шаробхона, май хумлари сақланадиган хона.
سود	суд — фоида, даромад.
سودا	савдо ¹ — олди-сотти.
سودا	савдо ² — 1. дилгирлик, миланхолия; 2. саффо, ўт; 3. гам, ташвиш; 4. ошиқлик; 5. қоралик.
سورمه	сурма — кўзга суртиладиган пардоз бўёғи.
سوره	сура — қуръон боби.

سوزلوك	сўзлук — 1. сўзли; 2. сўзлик, луғат.
سوزلاماك	сўзламак — гапирмоқ.
سوزماك	сузмак — 1. сузғич ёки бошқа бирор нарса орқали ўтказиб тозаламоқ; 2. овқат ёки ичимликни идишларга тақсимлаб солмоқ; 3. қарталарни ўйновчиларга бўлиб бермоқ.
سوزوك	сузук — 1. тозаланган; тоза, тишиқ; 2. қисилган, хумор (кўз ҳақида).
سوغورماق	суғурмоқ — тортиб чиқармоқ.
سوقماق	суқмоқ — тиқмоқ.
سونماك	сўнмак — ўчмоқ.
سويه	савиййа — даража.
سيپقارماق	сишқармоқ — ичмоқ.
سير	сайр — айланиш, кезиш.
سیراج	сирач — ўсимлик номи; шу ўсимлик илдизидан олинадиган кукуш.
سیرغال	суйўргөл — подшоҳ томонидан баъзи амалдор шахсларга бериладиган имтиёзлар.
سيركه	сирка — ачитилган узум шарбати.
سيرماماق	сирмамоқ — зўрлик ёки ўғрилик йўли билан олмоқ.
سيلاماق	сайламоқ — тахламоқ.
سيم	сийм — 1. кумуш; 2. кумуш ранг; оқ.
سيمينبر	сийминбар — оқ бадан.
سين	сен — кишилик олмошининг иккинчи шахс бирлиги.
سيناماق	синамоқ — текширмоқ, имтиҳон қилмоқ.
سينچالاک	синчалак — қуш номи.
سيورغاماق	суйўргамоқ — сийламоқ, илтифот қилмоқ.
سيوگي	севги — муҳаббат.
سيونچ	севинч — хурсандчилик, суюниш.

ش ШИН

ش	шин — эски алифбонинг ўн олтинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 300 га тенг.
شاد	шод — хурсанд, хушчақчақ.
شادمان	шодмон — шод, хурсанд.
شادی	шодий — шодлик, хурсандчилик.
شاعر	шоир — шеър ёзувчи.
شاعی	шофий — исломдаги тўрт мазҳаблардан бири; имом Шофийнинг издошлари.
شاکر	шокир — миннатдор, мамнун.
شاکرد	шогирд — ўқувчи, ўрганувчи.
شال ¹	шол ¹ — шол рўмол.
شال ²	шол ² — қўл-оёғи ишламайдиган, мажруҳ.
شالی	шоли — оқланмаган гуруч.
شام	шәм — кечқурун; кеча, тун.
شامل	шомил — тегишли алоқадор; ичида, таркибида бор; умумий.
شعن	шаън — 1. номус; 2. мартаба, обрў.
شاه	шоҳ — ҳукмдор, подшоҳ.
شاهجهان	шоҳжаҳон — жаҳон шоҳи.
شاهلیغ	шоҳлиғ — ҳукмронлик, шоҳлик.
شب	шаб — тун, кеча.
شباب	шабоб — ёшлик.
شېستان	шабистон — 1. ётоқ; 2. хужра.
شېتون	шабихун — душманга кечаси қутилмаганда ҳужум қилиш.
شجر	шажар — дарахт.
شداد	шаддод — Эрамни қурдирган подшоҳнинг номи.
شدت	шиддат — 1. куч; 2. кескинлик.
شر	шар (р) — ёмонлик; зарар.
شراب	шароб — май.
شرافت	шарофат — 1. шараф; ҳурмат.

شرب	шўрб — ичиш; ичкилик.
شربت	шарбат — мева суви.
شرط	шарт — 1. палапартиш, наридан-бери иш қиладиган аёл; 2. пала-партиш, наридан бери қилинган иш; 3. тезда, наридан-бери, қўл учида.
شرح	шарҳ — асар мазмунининг баёни.
شور	шарар — учқун.
شرشره	шаршара — тик баландликдан оқиб тушадиган сув.
شرف	шараф — шон, шуҳрат.
شرق	шарқ — кун чиқин томон; қуёш чиқини.
شرمىسار	шармисар — шарманда.
شروح	шуруҳ — شرح шарҳнинг кўнлиги.
شريف	шариф — ҳурматли, обрўли, эътиборли.
شريعته	шариат — ислом динининг қонун-қоидалари.
شط	шатт — қирғоқ.
شعر	шеър — вази ва қофияга солинган калом.
شعرا	шуаро — شاعر шоирнинг кўнлиги.
شعله	шуъла — аманга.
شفا	шифо — даво.
شفقت	шафқат — раҳм, ачиниш; кечирини.
شك	шак — шубҳа.
شكايته	шикойат — нолиш, арыз.
شكر	шакар — қанд, шакар.
شكر	шукр — миннатдорчилик билдириш; ташаккур айтиш.
شكرين	шак(к)арин — ширин.
شكسته	шикаста — 1. синиқ, синган; 2. майиб, мажруҳ; 3. хаста, бемор.
شكل	шакл — ташқи кўриниш, қиёфа, сурат.
شكن	шикан — сўзга қўшилиб синдирувчи, бузувчи деган маъноларни беради.

شمال	шимол — жанубга қарама-қарши тараф.
شمال	шамол — ҳавонинг ер сатҳи бўйлаб ҳаракати.
شمس	шамс — қуёш.
شمشوك	шумшук — ҳунук, ёмон хатти-ҳаракатли.
شمع	шам — ўртасига пилик қўйиб ясаган таёқчасимон чироқ.
شوبان	шўбон — «чўпон»нинг асл шакли.
شوخ	шўх — 1. ўйноқи; 2. ишвачи, гўзал.
شور	шўр ¹ — тузи кўп.
شور	шўр ² — фитна, ғавго; уруш-жанжал.
شوريش	шўриниш — ғавго, тўс-тўполон кўтариш.
شوروا	шўрва — суюқ ош.
شوره	шўра — 1. ёввойи ўт номи; 2. токнинг тўнгулини, ғунчаси.
شوق	шавқ — зўр истак, иштиёқ.
شوكت	шавкат — қудрат, буюклик, улуғлик.
شول	шул — шу, бу.
شوم	шум — ёмонлик келтирувчи.
شونقار	шунқор — йиртқич қуш номи.
شهد	шаҳд — қиём, асал.
شهر	шаҳр — шаҳар; мамлакат.
شهرت	шуҳрат — атоқлилик, машҳурлик.
شهزاده	шаҳзода — шоҳнинг ўғли.
شهلا	шаҳло — қўй кўз, қора кўз.
شهوت	шаҳват — нафсоний талаб.
شيخ سعدى	Шайх Саъдий — машҳур Эрон шоирининг исми.
شيرازى	Шерозий — Шерозли; Шайх Саъдийнинг нисбаси.
شيش	шини — гўштиги оловда тоблаб нишириш учун қилинган таёқча, ситх.
شيشلاماك	шиншламақ — гўштиги ситхга тортмоқ.

شيشه	шина — 1. ойна; 2. ойнадан ясалган идиш.
شيطان	шайтон — иблис.

ص СОД

ص	сод — эски алифбонинг ўн еттинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 90 га тенг.
صابر	собир — чидамли, бардошли.
صابون	собун — совун.
صاحب	соҳиб — эга.
صاد	сод — ҳарфининг номи.
صادر	содир — 1. чиқувчи; 2. рўй бериш, юз бериш.
صادق	содиқ — 1. ростгўй; 2. самимий; вафодор.
صبا	сабо — тонги шабада.
صباح	сабоҳ — эрта танг.
صبح	субҳ — тонг.
صبر	сабр — чидам, бардош.
صبريه	сабрыйа — аёл исми.
صبور	сабур — ўта сабрли.
صحبت	суҳбат — гаплашиш.
صحن	саҳн — майдон.
صحيفه	саҳифа — бет; варақ.
صدا	садо — овоз, товуш.
صدارت	садорат — бош вазирлик лавозими.
صداع	судо — бош оғриғи.
صداغ	садоғ — ўқдон.
صداقت	садоқат — 1. ростгўйлик; 2. вафодорлик.
صدف	садаф — чиганоқ, денгиз чиганоғи.
صدقه	садақа — инъом, эҳсон.
صديق	сиддиқ — садоқатли; ростгўй.
صراط	сирот — йўл.
صرصر	сарсар — қаттиқ шамол.

صرف	сарф — 1. йўқотиш, кетказиш; 2. морфология.
صعب	саъб — қийин, оғир.
صفا	саф — қатор.
صفا	сафо — тозалик, поклик.
صفات	сифот — صفات сифатнинг кўплиги.
صفت	сифат — белги.
صفها	суфаҳо — صفيه сафиҳ пасткашнинг кўплиги.
صفيه	сафиҳ — пасткаш.
صميمي	самимий — очиқ кўнгиш, ростгўй.
صندل	сандал — дарахт номи.
صندلي	сандалий — курси.
صندوق	сандуқ — катта қути.
صنع	сунъ — 1. яратиш, ижод қилиш; 2. тайёрлаш.
صوت	савт — товуш, овоз.
صورت	сурат — юз; қиёфа; кўриниш, шакл.
صوفى	суфий — Ҳақ таолога яқинлашиш йўлига кирган киши.
صياد	саййод — овчи.
صيد	сайд — ов.
صيدي	сайдий — овчилик.
صيقل	сайқал — жило бериш, ярқиратиш.

ض ЗОД

ض	зод — эски алифбонинг ўн саккизинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 800 га тенг.
ضاد	зод — ض ҳарфининг номи.
ضامن	зомин — кафил, кафилликка олган одам.
ضحاك	заҳҳок — 1. қувноқ, кўп куладиган; 2. Фирдавсийнинг «Шоҳнома»сидаги золим шоҳ.

ضديت	зиддийат — қарама-қаршилиқ.
ضرب	зарб — уриш, туртки, зарба.
ضربدار	зарбдор — илғор.
ضربه	зарба — уриш, туртки.
ضرر	зарар — зиён.
ضرورت	зарурат — эҳтиёж; кераклиқ, зарурлиқ.
ضظغ	зазағ — абжад ҳисобидаги саккиз сўзнинг охиргиси.
ضعف	заъф — заифлиқ, нотаваонлиқ.
ضعيف	заиф — кучсиз, ожиз.
ضلالت	залолат — 1. адашиш, тўғри йўлдан озиниш; 2. ҳалокат.
ضمير	замир — дил, инсон қалби, кўнгиш.
ضيا	зийо — нур.
ضيافت	зийофат — меҳмондорчилик.
ضياالى	зийоли — ўқимишли, иямли.

ط TO

ط	то — эски алифбонинг ўн тўққизинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 9 га тенг.
طاعات	тоот — тоат طاعت тоатнинг кўплиги.
طاعت	тоат — итоат, бўйсуниниш.
طالب	толиб — талаб қилувчи, интилувчи; изланувчи.
طاق	тоқ ¹ — гумбаз, қубба шаклидаги том.
طاقات	тоқат — чидам, бардош.
طالع	толеъ — бахт, омад.
طامع	томиъ — таъмагар.
طاوش	товуш — овоз, садо.
طاهر	тоҳир — тоза, доғсиз.
طاير	тойир — қуш.
طايفه	тоифа — қабила, қавм; гуруҳ, кишилар тўдаси.
طبع	табъ — табнат.

طبق	табақ — 1. товоқ; 2. босма лист.
طبقه	табақа — 1. қават; 2. кишилар гуруҳи.
طبی	тиббий — тибга онд.
طبیات	тиббийот — медицина.
طبيب	табиб — шифокор.
طرار	таррор — юлғич.
طرب	тараб — шодлик, хурсандчилик, ўйин-кулги.
طرفدار	тарафдор — маъқулловчи, ёқловчи.
طریق	тарийқ — йўл, усул.
طریقت	тарийқат — 1. ҳақиқатга эришиш йўли; 2. исломдаги фалсафий оқим.
طریقه	тариқа — йўл, усул.
طفل	тифл — бола, гўдак.
طلاب	туллоб — طالب толибнинг кўплиги.
طلق	талоқ — ажралиш, никоҳни бузиш.
طلبه	талаба — ўқувчи.
طنطنه	тантана — 1. шовқин, тўполон; 2. дабдаба, шукуҳ.
طوبی	тубо/тубий — жаннат дарахти.
طوفان	тўфон — катта сув тошқини.
طول	тул — 1. узунлик; 2. давомийлик.
طویلہ	тавила — отхона.
طہارت	тахорат — покланиш, тоза бўлиш.
طی	тай ¹ — 1. ўраш; 2. босиб ўтиш, кезиш.
طی	тай ² — қаранг طی بني бани тай.
طیب	тийб — яхши хид.
طیر	тайр — қуш.
طیور	тайур — طیر тайр ва طایر тойирнинг кўплиги.

ظ 30

ظ 30 — эски алифбонинг йигирманчи ҳарфи.
Абжад ҳисобида 900 га тенг.

	зо — ظ ҳарфининг номи.
ظالم	золим — зулм қилувчи.
ظالمه	золима — зулм қилувчи аёл.
ظاهر	зоҳир — зоҳир кўриниш, сиртқи кўриниш.
ظاهرا	зоҳиран — афтидан, кўринишича; эҳти- мол.
ظرف	зарф — идиш.
ظريف	зариф — 1. гўзал, хушбичим; 2. зийрак, ўткир.
ظفر	зафар — ғалаба.
ظلم	зулм — жабр, ситам.

ع айн

ع	айн — эски алифбонинг йигирма биринчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 70 га тенг.
عابد	обид — художўй.
عاجز	ожиз — кучсиз, заиф.
عاد	од — қадимий бир қавм ва шу қавмнинг биринчи отасининг номи.
عادات	одот — عادت одатнинг кўплиги.
عادت	одат — 1. кўникма; 2. расм, русм.
عادتا	одатан — одатда.
عار	ор — номус, уят, шарм.
عارض	ораз — юз, ёноқ.
عازم	озим — жўнаб кетувчи; отлаувчи.
عاشق	ошиқ — севувчи.
عاصف	осиф — эгилган, оғтан.
عاصي	осий — 1. бўйсунмайдиган, итоат қилмай- диган; 2. гуноҳкор.
عافيت	офийат — соғлиқ, саломатлик.
عاقل	оқил — ақлли, доно, билимдон.
عالم	олам — дунё, борлиқ.

عالم	олим — ўқимишли, илм билан шуғулланувчи.
عالى	олий — баланд, юксак.
عالى جناب	олийжаноб — олий даражали.
عام	омм — умумий, оммавий.
عامل	омил — амалга оширувчи, сабаб бўлувчи.
عبد	абд — қул.
عبيد	убайд — уўлча.
عجايب	ажойиб — ажиб, ажабланарли, ҳайратланарли.
عجب	ажаб — танг, ҳайрат.
عجب	ужб — манманлик, ўзини катта олиш.
عدالت	адолат — 1. одиллик, ҳаққонийлик; 2. одилона иш кўриш.
عدل	адл — 1. адолат, одиллик.
عدليه	адлийа — юстиция.
عدو	адув — душман.
عذاب	азоб — қийналиш, эзилиш.
عنرا	азро — қиз, қиз бола.
عرب	араб — араб.
عرف	урф — одат, расм-русм.
عروض	аруз — шарқ шеъриятида қўлланиладиган вазн системаси.
عريض	ариз — кенг.
عزت	иззат — улуғлик, буюклик.
عزت	узлат — яккаланиш, ажралиш.
عزم	азм — қарорга келиш.
عزیز	азиз — қадрли, қимматли; суюкли.
عسلا	асал — бол.
عشاق	ушшоқ — عاشق ошиқнинг кўплиги.
عصا كس	асокаш — ҳассакаш.
عفيفه	афифа — иффатли аёл.
عقرب	ақраб — 1. чаён; 2. — фалакнинг 12 буржидан бирининг номи; 3. Қуёш йилининг саккизинчи ойи.

عقيق	ақиқ — қизил рангли асл тош.
عكس	акс — тесқари.
علامت	аломат — белги, нишона.
علامه	аллома — билимдон, билагон.
علت	иллат — камчилик, нуқсон.
علم	илм — билим.
علم	алам — байроқ.
علمی	илмий — илмга оид.
علو	улув — баландлик, юқорилик, юксаклик; баланд, юксак, олий.
علوم	улум — علم илмнинг кўплиги.
عمل	амал — иш, фаолият.
عموما	умуман — умумлаштирган ҳолда.
عمه	амма — отанинг опаси ёки синглиси.
عمیق	амиқ — чуқур.
عناصر	аносир — عنصور унсурнинг кўплиги.
عنایت	иноят — лутфу эҳсон.
عنبر	анбар — хушбўй модда.
عندليب	андалиб — булбул.
عنقا	анқо — афсонавий қуш.
عنصور	унсур — модда, элемент.
عنكبوت	анкабут — ўргимчак.
عوض	иваз — бадал.
عیب	айб — нуқсон.
عيد	ийд — байрам.
عیسی	ийсо — пайғамбар исми.
عیش	айш — кайфу сафо, ишрат.
عين	айн ¹ — ع ҳарфининг номи.
عين	айн ² — 1. кўз; 2. булоқ, чашма.
عینا	айнан — худди.

غ ҒАЙН

غ	Ғайн — эски алифбонинг йигирма иккинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 1000 га тенг.
غار	гор — ер остидаги ёки тоғ ичидаги катта бўшлиқ.
غاز	гоз — парранда номи.
غازه	гоза — юзга суртиш учун гуллардан олинадиган қизил бўёқ.
غافل	гофил — 1. беҳабар, ҳеч нарсадан воқиф бўлмаган одам. 2. беғам, беҳафсала.
غاو	гов — ўрмон.
غبغب	габгаб — ияк, бақбақа.
غرب	гарб — кун ботиш томон; кун ботиши.
غربت	гурбат — мусофирлик.
غربتستان	гурбатистон — мусофирлик, дарбадарлик жойи.
غرور	гурур — мағрурлик, гердайнш.
غريب	ғариб — мусофир.
غضب	газаб — жаҳл, аччиқ.
غفار	гаффор — кечирувчи.
غل	гул — темир тавқ.
غلام	гулом — хизматкор.
غلط	ғалат — хато, янглишиш.
غلطان	ғалтон — юмаловчи.
غلمان	ғилмон — жаннатдаги хизматкор йигитлар.
غم	ғам — андуҳ, ғусса; ташвиш.
غمزه	ғамза — кўз қири билан назар ташлаш.
غنا	ғино — бойлик; ғаровонлик.
غنايم	ғанойим — غنيمات ганиматнинг кўплиги.
غنيمات	ганимат — 1. ўлжа; онсонликча қўлга киритилган ўлжа; 2. пул ва қимматбаҳо нарсалар; 3. фойда.
غوماي	ғумай — бир тур ёввойи ўт номи.

غیر	гайр — бегона, ёт.
غیرت	гайрат — тиришқоқлик.
غین	гайн — ҳарфининг номи.
غیور	гайур — гайратли, шижоатли.

ف фо

ف	фо — эски алифбонинг йигирма учинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 80 га тенг.
فا	фо — ق ҳарфининг номи.
فارغبال	форигбол — хотиржам.
فارغه	форига — бўш, фориш.
فانى	фоний — йўқ бўлувчи, адабий эмас.
فايده	фоида — осиг, манфаат.
فتح	фатҳ — галаба.
فتنه	фитна — ғавго, тўс-тўполон; бош кўтариш, қўзғалиш.
فتوا	фатво — ҳукм.
فتوح	футуҳ — فتح фатҳнинг кўплиги.
فخر	фаҳр — ифтихор, ғурур.
فداكار	фидокор — фидо қилувчи.
فدايى	фидоий — фидоли.
فر	фарр — қочинш.
فر	фар — 1. нур, шуъла; 2. савлат, дабдаба, шаънат.
فراش	фаррош — 1. мизматкор; 2. кўча сунурувчи.
فراغ	фароғ — 1. хотиржамлик, тинчлик, ором; 2. бўш бўлиш, дам олиш; 3. озод бўлиш, қутулиш.
فراغت	фароғат — осудалик, тинчлик.
فراق	фироқ — айрилиқ, хижрон.
فراوان	фаровон — кўп, мўл-кўл.
فرح	фараҳ — қувноқлик, шодлик.
فرح	фарруҳ — бахтли, саодатли, омадли.

فرخنده	фархунда — қутлуғ, бахтли, саодатли.
فردا	фардо — эрта, эртанги кун.
فردوس	фирдавс — жаннат боғи; жаннат.
فرزند	фарзанд — ўғил ёки қиз бола ота-онага нисбатан.
فرزانه	фарзона — донишманд, доно, оқил, фозил.
فرسنگ	фарсанг — узунлик ўлчови; 1. фарсанг 6 км га тенг.
فرش	фарш — ерга ёзилган, тўшалган, терилган нарса.
فرصت	фурсат — қулай вақт; имкон.
فرط	фарз — 1. қилиниши шарт ва зарур бўлган амал; 2. фараз, тахмин.
فرع	фаръ — ажралиб чиқиш; тармоқ.
فرق	фарқ — 1. бошнинг ўртаси; 2. тепа уст.
فرقت	фурқат — айрилиқ, фироқ.
فرقه	фирқа — гуруҳ; ягона мақсад йўлидаги кишилар жамоаси.
فرمان	фармон — буйруқ, кўрсатма.
فروع	фуруъ — فرع фарънинг кўплиги.
فرياد	фарйод — нола, фйгон.
فريب	фиреб — алдаш, лақиллатиш; макр, ҳийла.
فريدون	фаридун — Эрон шоҳларидан бири.
فريده	фарида — бебаҳо марварид.
فريق	фариқ — айру, ажралган.
فزون	фузун — 1. катта, катта ҳажмли; 2. кўп.
فساد	фасод — 1. айниш, ачиш; 2. йиринг боғлаш; 3. фитна.
فسانه	фасона — афсона.
فسق	фисқ — ғийбат, иғво.
فصا	фасо — асл тош.
فصاحت	фасоҳат — чечанлик, сўз маҳорати ва сўзга моҳирлик.
فصحا	фусаҳо — فصیح фасеҳнинг кўплиги.
فصل	фасл — бўлим, боб.

فصوص	фусус — 1. فص фаснинг кўплиги; 2. ҳик- матга оид бир асар номи.
فصول	фусул — فصل фаслнинг кўплиги.
فصيح	фасиҳ — гапга чечан, чиройли сўзловчи.
فضل	фазл — билимдонлик, донолик; билиш- лик, етуклик.
فضول	фазул — ортиқча гап қилувчи киши, бе- маънилик қилувчи.
فظانت	фатонат — зеҳн ўткирлиги.
فعل	феъл — 1. иш, ҳаракат; 2. грамматикага оид атама.
فقرا	фуқаро — فقير фақирнинг кўплиги.
فقها	фуқаҳо — فقيه фақиҳнинг кўплиги.
فقير	фақир — камбағал.
فقيه	фақиҳ — ислом қонуншуноси.
فلاح	фалоҳ — 1. қутилиш, нажот; 2. ғалаба.
فلاح	фаллоҳ — деҳқон.
فلان	фалон — кимдир, қандайдир одам.
فلق	фалақ — тонг ёруғи.
فلك	фалак — осмон.
فن	фан — санъат, ҳунар.
فنون	фунун — فن фаннинг кўплиги.
فواره	фаввора — фонтан.
فواید	фавоид — فايده фойиданинг кўплиги.
فی الحال	филҳол — дарҳол, шу онда, зудлик билан.
فی الحقیقت	филҳақиқат — дарҳақиқат, ҳақиқатан.
فی المثل	филмасал — масалан.
فیروز	фируз — бахтли, шавкатли.
فیل	фил — хартумли бахайбат ҳайвон.
فیلسوف	файласуф — философ.

ق қоф

ق қоф — эски алифбонинг йигирма тўртин-

قابال	қабал — қуршов, қамал.
قaban	қабан — тўнғиз.
قابل	қобил — қобилиятли.
قاب	қоп — катта бўз халта.
قابلاماق	қопламақ — 1. қопга солмоқ; 2. ёпмоқ.
قات	қат — қават.
قاتماق	қотмоқ ¹ — қаттиқ ҳолатга келмоқ.
قاتماق	қотмоқ ² — қўшмоқ.
قاتتىق	қаттиқ — мустаҳкам, маҳкам, пишиқ.
قاتيندا	қатинда — олдида, ёнида.
قادر	қодир — қудратли, кучли.
قارا	қора — оқнинг зидди.
قاراماق	қарамоқ — боқмоқ, кузатмоқ; назар таш- ламоқ.
قاراول	қоравул — қўриқловчи.
قارلوغاچ	қарлуғач — қалдирғоч.
قارماق	қормоқ — аралаштирмоқ.
قارماق	қармоқ — балиқ овлайдиган асбоб.
قارون	қорун ¹ — қорин.
قارون	қорун ² — ўта бойликда машҳур бўлган бир шахснинг номи.
قارى	қорий — қуръонни қироат қилувчи киши.
قاريه	қарийа — қари киши.
قازان	қозон — овқат пишириладиган чўян идиш.
قازوق	қозуқ — қозиқ»нинг асл шакли.
قاضى	қозий — шариат бўйича ҳукм чиқарувчи, судья.
قاف	қоф ¹ — ف ҳарфининг номи.
قاف	қоф ² — афсонавий тоғ номи.
قافله	қофила — карвон.
قاқ	қоқ — 1. қоқи, қуритилган мева, нон ва бошқа нарсалар; 2. кўлмак,

	ёмғирдан кейин тўпланиб қолган сув.
قاقوم	қоқум — тулкидан кичик мўйнали бир ҳайвон ва унинг мўйнаси.
قاقيلماق	қоқилмоқ — 1. зарб билан уриб киргизилган бўлмоқ; 2. бирор нарсага оёғини уриб олиб мункимоқ.
قالاشماق	қалашмоқ — уйилмоқ.
قاموس	қомус — лугат.
قاموق	қамуқ — ҳамма, барча.
قاميش	қамиш — узун, ичи ковак ўсимлик.
قاندا	қанда — қайда сўзининг қадимий шакли.
قاوماق	қавмоқ — қувмоқ.
قايق	қайиқ — кичик кема.
قاين	қайин ¹ — хотиннинг қариндошлари (эрга нисбатан) ва эрнинг қариндошлари (хотинга нисбатан).
قاين	қайин ² — дарахт номи.
قباحت	қабохат — қабиҳлик, ярамас хатти-ҳаракат.
قبر	қабр — гўр.
قبض	қабз — эгаллаш, қўлга олиш.
قبیح	қабиҳ — жирканч, ярамас.
قباق	қопқоқ — ёпқич.
قد	қадд — қомат, бўй.
قداق	қадоқ ¹ — ўлчов бирлиги; 1 қадоқ 400 г атрофида бўлади.
قداق	қадоқ ² — қўл ёки оёқдаги қабариқ.
قدح	қадаҳ — жом, пиёла.
قدر	қадр — баҳо, нарх.
قدر	қадар — 1. миқдор, даража, 2. қисмат, тақдир.
قدرت	қудрат — куч.
قدس الله	қуддаса-л-лоҳу руҳаҳу-л-ъазиз — оллоҳ унинг азиз руҳини муқаддас қилсин.
روحه العزيز	
قدس سره	қуддиса сирруҳу — «қабри муқаддас бўл-

сив!» деган дуо бўлиб, азиз бўлган марҳумларга нисбатан қўлланади.

قدم	қадам — 1. одим; 2. оёқ.
قديم	қадим — эски, қадимий.
قرار	қарор — 1. тўхташ, бир жойда туриш; 2. бирор фикрда тўхташ, бирор хулосага келиш.
قراق	қароқ — кўз қорачиғи; кўз.
قراقچى	қароқчи — йўлтўсар.
قران	қирон — яқинлашиш; тўқнашиш.
قرشت	қарашат — абжад ҳисобидаги саккиз сўзнинг олтинчиси.
قرض	қарз — қайтариллиши лозим бўлган нарса.
قرقره	қарқара — ботқоқда яшайдиган бир қуш номи.
قرن	қарн ¹ — аср.
قرن	қарн ² — шох, мугиз.
قرناق	қирноқ — канизак.
قريب	қариб — 1. қариндош, яқин одам; 2. яқин.
قريبا	қарибан — яқиндан.
قزىق	қазик — қовик.
قسم	қисм — бўлак, улш.
قسم	қасам — онт.
قسما	қисман — тўла эмас.
قشاق	қашноқ — камбағал.
قصيد	қасойид — قصيده қасиданинг кўплиғи.
قصبه	қасаба — қишлоқ, аҳоли яшайдиган кичик жой.
قصيده	қасида — мадҳия.
قضا	қазо — 1. оламда юз берадиган ҳодисалар қонуни; 2. ҳукм; тақдир.
قطرات	қаторот — قطره қатранинг кўплиғи.
قطره	қатра — томчи.
قطع	қатъ — кесил, узиш.

قعر	қаър — туб, тағ.
قفظان	қафтон — бир тур уст кийим.
قلاپ	қаллоб — 1. қалбаки нарсалар тайёрловчи; 2. ёлғончи.
قلاپ	қалб — юрак, дил.
قلعه	қалъа — истехком.
قلم	қалам — ёзув қуроли.
قمر	қамар ¹ — ой.
قمر	қамар ² — қамамоқ (қамашмоқ) феълнинг ҳозирги-келаси замон сийғаси, Масалап, کوز قمر қамар — кўз қамашади, дегани.
قمرى	қамарий — ойга тегшли.
قمرى	қумри — мусича
قموق	қамуқ — ҳамма, барча.
قناعت	қаноат — кўниш, камга кўниш.
قناعتلى	қаноатли — қаноат қиладиган.
قوپماق	қўпмоқ — турмоқ, кўтарилмоқ, қўзғалмоқ.
قوبوز	қўбуз — чолғу.
قوت	қувват — куч, дармон.
قوت	қут ¹ — емиш, овқат.
قوت	қут ² — бойлик; бахт.
قودوق	қудуқ — ер ости сувини олиш учун қазилган чоқ.
قوس	қавс — 1. камон; 2. фалак буржларидан бирининг номи. 3. Қуёш йилининг тўққизинчи ойи.
قوشچى	қушчи — қуш боқувчи.
قول	қўл — тананинг елкадан бармоқ учларигача бўлган қисм.
قول	қавл — гап, гапириш.
قولاق	қулоқ — эшитиш аъзоси.
قولداش	қўлдош — кўмакдош.
قولداماق	қўлдамоқ — ёрдам бермоқ, кўмаклашмоқ.

قولماق	қўлмақ — сўрамоқ.
قوم	қўм — туя тўқими.
قوللاماق	қўлламоқ — туяни тўқимламоқ.
قوناق	қўноқ — меҳмон.
قونكوز	қўнгуз — қўнғиз.
قوى	қавий — кучли, қудратли.
قوى	қўй — уй ҳайвони; чорва моли.
قويماق	қўймоқ — ўрнаштирмоқ, жойлаштирмоқ.
قويماق	қуймоқ ¹ — суюқликни бир идишдан бошқа идишга ағдармоқ, солмоқ.
قويماق	қуймоқ ² — таом номи.
قويون	қуйун — қаттиқ уюрмали шамол, довул.
قهر	қаҳр — устун келиш, босиб туриш.
قهرمان	қаҳрамон — паҳлавон, ботир.
قىر	қир ¹ — баланд текислик.
قىر	қир ² — қирра бурчак.
قىراق	қайроқ — нескир асбобларни ўткирлайдиган тош.
قىرماچ	қирмоч — овқатнинг қуюндиси.
قىرماق	қирмоқ — 1. сидирмоқ, тарашламоқ; 2. ёппасига ўлдиarmoқ.
قىز	қиз ¹ — ўрилнинг зидди.
قىز	қиз ² — 1. яқин, сирдош; қадрли; 2. қий-матбаҳо.
قىزىق	қизиқ → 1. қулгили; 2. ажабланарли.
قىستقه	қисқа — 1. калта; 2. оз муддатли.
قىشلاق	қишлоқ — 1. шаҳар ташқарисидаги кам аҳоли яшайдиган жой; 2. қишлайдиган жой.
قىشلماق	қишламоқ — қишни ўтказмоқ.
قىل	қил — сөч ёки жун толаси.
قىلماق	қилмоқ — бажармоқ, айламақ.
قىلو قال	қийлу қол — сўзлашув.
قىلىق	қилиқ — 1. одат, кўникма; 2. юриш-туриш, хатти-ҳаракат.
قىماچ	қимоч — қиймоч.

قىن	қин — қийноқ, азоб бериш.
قىناق	қайноқ — қайнаб турган, жуда иссиқ.
قىناق	қийноқ — азоб.
قىيىق	қийиқ — 1. қийинди; 2. қисық, сузук.

ك کوф

ك	коф — эски алифбонинг биринчи ҳарфи. Абжад ҳисобида йигирмага тенг.
كاتب	котиб — ёзувчи.
كاشكاب	кошкoб — даволашнинг бир тури.
كاف	коф — ك ҳарфининг номи.
كاكل	кокил — майда ўрилган, соч.
كالا	коло — мол, буюм.
كام	ком ¹ — истақ, хоҳиш, мақсад.
كام	ком ² — оғиз.
كامران	комрон — омадли, бахтли; мақсадига эришган.
كامل	комил — етук.
كامله	комила — етук аёл.
كان	кон — ер ости бойликлари олинадиган жой.
كائنات	коинот — олам, жаҳон, борлиқ.
كبر	кибр — ўзини катта тутиш, манманлик.
كبريا	кибриё — 1. гурур, мағрурлик; буюклик; 2. буюк худо.
كبك	кабк — каклик.
كتاب	китoб — муқоваланган қўлёзма ёки босма асар.
كتاب	куттоб — كاتب котибнинг кўплиги.
كتابت	китобат — 1. ёзиш; 2. хат, мактуб.
كتابى	китобий — китобга оид.
كتب	кутуб — كتاب китобнинг кўплиги.
كرامت	каромат — марҳамат, мурувват.

کر بلا	карбало — шаҳар номи.
کرته	карта — экин майдони.
کرته	кирта — янтоқ.
کرته	курта — кўйлак.
کردار	кирдор — қилиқ; амал.
کرم	карам — эзгулик.
کریم	карим — эзгу.
کس	кас — киши.
کسب	касб — ҳунар, иш.
کسوت	кисват — кийим, либос, кўйлак.
کشف	кашшоф — кашфиётчи.
کشمیر	кашмир — Ҳиндистондаги вилоят номи.
کلام	калом — сўз, гап.
کلمن	калман — абжад ҳисобидаги саккиз сўз-нинг тўртинчиси.
کم	кам — оз.
کمر	камар — чарм, белбоғ.
کمک	кўмак — ёрдам.
کمند	каманд — сиртмоқ, арқон.
کنز	канз — хазина, бойлик.
کنوز	кувуз — کنز канзнинг кўплиги.
کند	кунд — 1. ўтмас; 2. суст.
کوسر	кавсар — жаннат булоғи.
کوچلی	кучли — қудратли.
کورکام	кўркама — чиройли.
کوک	кўк — 1. ҳаворанг; 2. яшил; 3 осмон.
کوکب	кавкаб — юлдуз.
کوکبستان	кавкабистон — юлдузли жой.
کوکس	кўкс — кўкрак.
کوک کوماک	кўм-кўмак — кўм-кўк
کولکا	кўлага — соя.
کون	кун — 1. қуёш чиқишидан боткунгача бўлган вақт; 2. қуёш.

كون	кави — дунё, борлиқ.
كوندورماك	кўндурмак — рози қилмоқ.
كونده ليك	кундалик — ҳар кунги.
كونش	кунаш — қуёш.
كونگول	кўнгул — дил, қалб.
كونين	кавнайн — كون кавниниң иккилиги; бу ва нариги дунё.
كوه	кўҳ — тоғ.
كوهستان	кўҳистон — тоғлик ер.
كوى	куй — оҳанг, мусиқа, қўшиқ.
كويلاماك	куйламак — қўшиқ айтмак.
كويماك	куймак — ўтда ёнмоқ.
كيبى	киби — каби.
كيت	кет — орқа.
كيتارماك	кетармак — суриб ташламақ, олиб таш- ламақ.
كيتماك	кетмак — тарк этмоқ.
كيج	кеч — 1. шом, кечқурун; 2. муддатниң ўтиб кетганлиги.
كيجماك	кечмак — ўтмоқ.
كيجه	кеча — 1. тун; 2. аввалги кун.
كيريپيچ	кирнич — ғишт.
كيريپيك	кирпик — киприк.
كيزماك	кезмак — айланмоқ, сайир қилмоқ.
كيم	ким — 1. сўроқ олмоши; 2. боғловчи.
كيمرسا	кимарса — кимса, киши.
كيمسا	кимса — қандайдир киши, бирор одам.
كيميرچاك	кемирчак — тоғай.
كين	кийн — кек, адоват.
كينت	кент — шаҳар.
كيين	кейин — 1. орқа; 2. сўнг, сўнгра.

ك гоф

ك	гоф — эски алифбонинг йигирма олтинчи ҳарфи.
كدای	гадой — тиланчи.
كر	гар — агар.
گرچی	гарчи — «га қарамасдан» маъносида қўлланадиган боғловчи.
گردیش	гардиш — айлана, доира.
گردون	гардун — фалак, осмон.
گستاخ	густох — юзсиз, сурбет.
گفتار	гуфтор — сўз, гап.
گل	гул — чечак.
گل	гил — лой; туфроқ.
گلباغ	гулбоғ — гулзор, чаманзор.
گلرخ	гулрух — гул юзли.
گلفام	гулфом — гулранг.
گلگون	гулгун — гулранг, қизил.
گلگونه	гулгуна — қизиллик.
گمراه	гумроҳ — адашган, йўлини йўқотган.
گنج	ганж — хазина.
گنجور	ганжур — хазина соҳиби.
گوشه	гўша — бурчак; чекка жой.

ل ЛОМ

ل	лом — эски алифбонинг йигирма еттинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 30 га тенг.
لابر	лобар — хушрўй, ёқимли; дилбар.
لاده	лода — ахмоқ, беақл.
لازم	лозим — керакли, зарур.
لاف	лоф — 1. ҳақиқатга зид келадиган, ёлгон; 2. мақтаниш.
لولا	лоло ¹ — ялтироқ, товланувчи.
لولا	лоло ² — тарбиячи.

لاله	лола — қизил, сариқ, тарғил рангларда очиладиган баҳорги ўсимликни номи.
لام	лом — ل ҳарфининг номи.
لامكان	ломакон — маконсиз.
لايعقل	лойнаъқил — ақлсиз, подон.
لب	лаб — эрин.
لباس	либос — кийим, устки кийим.
لبالب	лобоблаб — лиқ тўла, лиммо-лим.
لبين	лабан — сут.
لحظه	лаҳза — он.
لحم	лаҳм — гўшт, суюксиз гўшт.
لذات	лаззот — لذت лазатнинг кўплиги.
لذت	лаззат — тот, маза, ҳузур.
لسان	лисон — тил.
لشكرشكن	лашкаршикан — лашкар енгувчи.
لعبت	луъбат — қўғирчоқ.
لعنت	лаънат — қарғиш.
لغتنويسليک	луғатнавислик — луғат тузиш иши.
لفظ	лафз — сўз, гап.
لفظي	лафзий — оғзаки.
لقمان	луқмон — Юнон файласуфининг номи.
لنگر	ланг — оқсоқ.
لنگر	лангар — 1. кемани бир жойда тўхтатиб туриш учун занжирга боғлаб сувга ташланадиган тош ёки чангаксимон оғир темир; 2. дорда мувозанатни сақлаш учун дарбоз ушлаб юрадиган узун хода.
لومباز	лўмбоз — том ёки пахсада бостириладиган лой.
لوند	лаванд — бўшанг, ношуд.
لوح	лавҳ — ёзув учун ёғоч ёки тош тахта.
ليک	лек — лекин.

ليکين лекин — ammo, бироқ.

ليل лайл — тун.

М И М

م	ميم — эски алифбонинг йигирма саккизинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 40 га тенг.
مات	мот — тангда қолиш; мағлубиятга учраш.
ماتم	мотам — азадорлик.
مچايي	мачойи — Матчо мавзейига тегишли.
ماجه	моча — ургочи.
ماچين	мочин — Хитойга чегарадош бир ўлка.
ماده	модда — 1. жисмларни ташкил қилган нарса; 2. расмий ҳужжат, қонун ва шу кабиларнинг мустақил бўлими.
مادی	моддий — моддадан иборат; моддага тегишли.
ماسوا	мосиво — ўзга.
ماشاوہ	мошова — мошхўрда.
ماکول	маъкул — ейцладиган; еми.
ماکيان	мокийон — товуқ.
مأمور	таъмур — буйруқни бажарувчи.
مأمول	маъмул — умидли, орзули нарса.
مأمون	маъмун — омон, хавфсиз, хатарсиз; тинчлик, осойишталикда бўлиш.
مانگو	мангу — абадий, боқий.
مانند	монанд — ўхшаш, мос.
ماوا	маъво — паноҳгоҳ; манзил.
ماوی	мовий — кўк.
ماه	моҳ — ой.
ماهر	моҳир — уста, тажрибали.
ماهيره	моҳира — моҳирнинг муаннаси.
میادی	мабодий — مېدا мабда (бошланиш нуқ-

таси)нинг кўплиги.

مېرا مېدا	мабда — бошланғиш ўрни ва пайти.
مېرا	мубарро — озод, халос.
مىثابه	масоба — даража, мавқе.
مىثال	мисол — 1. намуна, ўрнак 2. каби, ўхшаш. *
مىثبت	мусбат — ижобий.
مىثقال	мисқол — оғирлик ўлчови бирлиги; 1 мисқол 4,5 грамм атрофида бўлади.
مىثل	масал — худди, каби.
مىثلا	масалан — мисол учун.
مىثوى	маснавий — байти икки қофияланган мисрадан иборат назм.
مىجاز	мажоз — 1. ҳақиқатнинг зидди, нисбий борлиқ; 2. сўзнинг кўчма маънода ишлатилиши.
مىجتهد	мужтаҳид — ғайрат кўрсатувчи, тиришувчи.
مىجروح	мажруҳ — майиб.
مىجلدا	мужаллид — муқовачи, муқовасоз, саҳҳоф.
مىجلس	мажлис — йиғин; бирор масала юзасидан гаплашиб олиш учун йиғилиш.
مىجنون	мажнун — жинни.
مىحافظه	муҳофаза — қўриқлаш, асраш.
مىحاكمه	муҳокама — 1. ҳукм чиқариш, ҳукм қилиш; 2. фикр, мулоҳаза қилиш.
مىحبه	муҳиб — дўст тутувчи, севуви.
مىحبت	муҳаббат — севги.
مىحبيب	маҳбуб — севикли.
مىحتاج	муҳтож — эҳтиёжманд; камбағал, йўқсил, бечора.
مىحترم	муҳтарам — ҳурматли, қадрли.
مىحتشم	муҳташам — ҳашаматли, савлатли.
مىمحرم	муҳаррам — 1. Қамарий йил ҳисобида биринчи ой; 2. ман қилинган, руҳсат этилмаган.

محرم	махрам — 1. яқин, дўст; сирдош; ишонч-ли киши; 2. яқин қариндош.
محسن	муҳсин — 1. эзгу ниятли; эзгу ишлар қилувчи.
محفل	махфил — киши давраси; анжуман.
محفوظ	махфуз — ҳимоя остидаги, муҳофазага олинган.
محکم	махкам — мустаҳкам, қаттиқ.
محکمه	махкама — суд.
محکوم	махкум — ҳукм қилинган.
محلہ	маҳалла — квартал, унинг аҳолиси.
محمد	муҳаммад — мақтовга сазовор.
محمود	махмуд — шарафланувчи, мақталувчи.
مخالف	мухолиф — душман, қарши турувчи.
مخبّر	мухбир — хабар бёрувчи.
مختار	мухтор — эркин.
مختصر	мухтасар — қисқа.
مخرج	махраж — чиқиш жойи; чиқиш.
مخصوص	маҳсуе — бирор иш ёки нарсага хос бўлган.
مخلص	мухлис — ихлосманд.
مخمور ليغ	махмурлиг — мастлик.
مخوف	махуф — хавф-хатар туғдирувчи; даҳшатга солувчи.
مداح	маддоҳ — мадҳ этувчи, олқишловчи.
مدافعه	мудофаа — 1. қайтариш, даф қилиш; 2. ҳимоя қилиш, қўриқлаш.
مدام	мудом — доим; ҳамон.
مداومت	мудовамат — давом этиш, узлуксизлик.
مدینه	мадина — шаҳар номи.
مدیون	мадйун — қарздор.
مرات	миръот — кўзгу.
مراد	мурод — мақсад, истак.
مراكب	марекиб — مرکب маркабнинг кўплиги.
مرام	маром — мурод, мақсад.

مرتفع	муртафиъ — кўтарилган, баланд.
مرتفع بولماق	муртафиъ бўлмоқ — кўтарилмоқ, йўқол- моқ.
مرد	мард — эр киши.
مرسل	мурсал — элчи, пайғамбар.
مرسلين	мурсалин — مرسل мурсалнинг кўплиги.
مرعى	маръий — риюя қилинадиган;
مرعى توتماق	маръий тутмоқ — риюя қилмоқ.
مرغ	мурғ — 1. қуш; 2. товуқ.
مرغزار	марғзор — кўкатзор.
مركب	маркаб — миниладиган жонвор ва бошқа воситалар.
مروت	мурувват — саховат, марҳамат.
مروريد	марварид — дур.
مريز	мариз — касал, бемор.
مريم	марйам — Биби Марям.
مزد	музд — иш ҳақи.
مزدور	муздур — ёлланган ишчи, мардикор.
مزرعه	мазраа — экинзор.
مزه لى	мазали — ширин, тотли.
مژده	мужда — қувончли хабар.
مسافر	мусофир — сайёҳ.
مسافه	масофа — икки жой орасидаги йўл узунлиги.
مستمع	мустамийъ — эшитувчи.
مستمعين	мустамийъин — مستمع мустамийънинг кўплиги.
مستمند	мустаманд — ҳожатманд.
مسجد	масжид — намозхона.
مسعود	масъуд — бахтли.
مسكن	маскан — макон, манзил.
مسكنت	масканат — камбағаллик, қашшоқлик.

مسكون	маскун — киши яшайдиган.
مسكين	мискин — камбағал.
مسلم	мусаллам — 1. таслим бўлган, тобиъ; 2. муносиб, лойиқ.
مسلم	муслим — мусулмон.
مسلمه	муслима — مسلم муслимнинг Муаннаси
مشاق	машшоқ — созанда.
مشاهده	мушоҳада — кузатиш, кўриш.
مشايخ	машойих — شيخ шайхнинг кўплиги.
مشت	мушт — муштум.
مشراب	манраб — сув олинадиган жой.
مشرق	машриқ — шарқ, кун чиқиш томон.
مشعوف	машъуф — берилганлик, муккасидан кетганлик.
مشقت	машаққат — қийинчилик азоб.
مشكفام	мушкфам — мушкранг, қора.
مشكل	мушкил — қийин, оғир.
مشكين	мушкин — мушк рангли; мушк исли; хушбўй, муаттар.
مشورت	маншварат — кенгаш, маслаҳат.
مشوش	мушавван — 1. ҳаяжонланган, ташвиш- ланган; 2. чалкаш, бетартиб.
مشهد	машҳад — одамлар йиғиладиган жой.
مصباح	мисбоҳ — ёриткич, чироқ.
مصدر	масдар — 1. манба, содир бўлиш ўрни; 2. грамматикага оид атама: ҳаракат номи.
مصروف	масруф — сарфланган.
مصنف	мусанниф — муаллиф.
مصور	мусаввир — тасвирчи, рассом.
مصيبت	мушибат — офат, кулфат.
مصيف	масиф — ёзги дам олиш жойи, дала боғ.
مضمون	мазмун — маъно.
مطرب	мутриб — куйчи, кўшиқчи.

مظفر	музаффар — ғолиб.
مظلوم	мазлум — эзилган, азобланган.
مظهر	мазхар — кўриниш, рўй бериш.
مع	маъа — билан.
معارف	маориф — 1. тушуниш, англаш; билимле бўлиш; 2. ўқитиш, тарбиялаш.
معاش	маош — 1. япаш учун керакли бўлган нарсалар; озиқ-овқат 2. япаш, ҳаёт кечиреш; 2. ойлик иш ҳақи.
معامله	муомала — 1. муносабат, 2. савдо-сотиқ, савдо сотиқ ишлари.
معانى	маъоний — معنى маънининг кўплиги.
معبود	маъбуд — ибодат қилинадиган нарса.
معتبر	мўътабар — ҳурматли, иззатли эътиборли.
معادن	маъдан — 1. кон; 2. минерал.
معركه	маърака — уруш, уруш жойи.
معشوق	маъшүқ — севгили.
معلم	муаллим — ўқитувчи, устоз.
معلوم	маълум — аён, ошкор.
معمور	маъмур — обод.
معموره	маъмура — обод жой.
معنى	маъни — маъно.
معين	муъин — ёрдамчи.
مغيبه	муғбача — 1. майфуруш дўконидаги хизматкор бола; 2. оташпарастнинг боласи.
مغرب	мағриб — ғарб, кун ботиш томон.
	мағз — 1. мия; 2. ёнғоқ, данак кабиларнинг ичидаги дон.
معنى	муғанний — қўшиқ айтувчи; чалғучи.
مفتاح	мифтоҳ — калит, очқич.
مفتون	мафтун — ҳайрон, лол.
مفرح	муфарраҳ — хурсанд.
مفصل	муфассал — батафсил, атрафлича.

مفصل	мафсал — бўғин, суякларнинг бириккан жойи,
مفهوم	мафҳум — тушунарли, аниқ, равшан.
مقاصد	мақосид — مقصد мақсаднинг кўплиги.
مقام	мақом — 1. қишилар яшайдиган жой; 2. мартаба, даража.
مقبره	мақбара — қабр.
مقبول	мақбул — қабул қилинган.
مقدر	муқаддар — олдиндан белгиланган.
مقدمات	муқаддамот — тайёрлов ишлари, бошланғич тадбирлар.
مقر	мақар — 1. қароргоҳ, турар жой; 2. қалъа.
مقراض	миқроз — қайчи.
مقرب	муқарраб — яқин дўст.
مقربين	муқаррабин -- مقرب муқаррабнинг кўплиги.
مقرر	муқаррар — қарор қилинган.
مقربين	мақсад — қасд қилинган нарса; орзу, мурод.
مقصود	мақсуд — мақсадли.
مكار	маккор — макр ишлатувчи.
مكان	макон — жой.
مكتب	мактаб — ўқиш жойи.
مكتوب	мактуб — ҳат.
مكتوبه	мактуба — ёзилган.
مكر مكرر	макр — ҳийла, ғириб.
مكرر	мукаррар — қайталанган, такрорланган;
مكرر قيلماق	мукаррар қилмоқ — қайтармоқ, такрорламоқ.
مكرم	мукаррам — ҳурматли, обрўли.
مكمل	мукаммал — тўлиқ, комил.
مكه	макка — шаҳар номи.
مگر	магар — 1. -дан бошқа; 2. шоядки; 3. ёки.
ملاحت	малоҳат — ёқимлилиқ.

ملازمت	мулозамат — 1. ҳамроҳ бўлиш; 2. хизмат қилиш.
ملاّت	малолат — малол, озор.
ملاّمت	маломат — таъна.
ملايك	малойик — ملك малак (фаришта)нинг кўнлиги.
ملايم	мулойим — 1. юмшоқ, хушмуомала; 2. босиқ, оғир.
ملت	миллат — халқ, миллат.
ملعون	малъун — лаънати.
ملك	малак — фаришта.
مليک	малик — ҳукмдор, шоҳ.
ملك	мулк — 1. бойлик, давлат; 2. султонлик, мамлакат.
ملك الموت	малаку-л мавт — ўлим фариштаси, асроил.
ملل	милал — ملت миллатнинг кўплиги.
ملك	мулук — ملك маликнинг кўплиги.
ممسك	мумсик — қизганчиқ.
ممکن	мумкин — 1. имконияти бор; 2. тақиқланмаган; 3. эҳтимолдан холи эмас.
ممالك	мамолик — مملکت мамлакатнинг кўплиги.
مملکت	мамлакат — давлат, юрт.
منادى	мунодий — жарчи.
مناسب	муносиб — мос, лойиқ.
مناسبت	муносабат — алоқа, муомала.
منبر	минбар — маъруза ўқийдиган жой.
منثور	мансур — 1. проза услубида ёзилган; 2. ёзилган, сочилган.
منجم	мунажжим — юлдузшунос.
منشى	мунший — котиб, битикчи.
منظره	манзара — кўриниш.
منظور	манзур — 1. мақсад, ният; мўлжал қилинган нарса. 2. маъқул.

منظوم	манзум — 1. шеърий; шеър қилиб ёзилган; 2. тартибга солинган.
منفى	манфий — инкор қилинган.
منقش	мунаққаш — нақш билан безалган, нақшдор.
منقول	манқул — нақл этилган, оғиздан-оғизга ўтган.
منكر و نكير	мункир ва накир — ўлганларни сўроқ қилувчи икки фариштанинг номи.
منه	мана — кўрсатиш олмоши.
مواهب	мавоҳиб — موهبة мавҳибанинг кўплиги.
موجور	мавжвар — мавжли, тўлқинли.
موچل	мучал — ҳайвон номлари билан аталадиган йил ҳисоби.
مورچه	мўрча — чумоли, қумурсқа.
مؤلف	муаллиф — асарни ёзган киши, автор.
مؤمن	мўъмин — диндор, мусулмон.
مؤمنين	мўъминин — مؤمن мўъминнинг кўплиги.
مونت	мунис — яқин дўст.
مونگ	мунг — хазинлик, маъюслик.
مونگلى	мунгли — маъюс, қайғули.
موهبة	мавҳиба — мурувват, эҳсон, инъом.
موهوم	мавҳум — хаёлий, тасаввурдаги.
مه	маҳ — ой.
مهاجر	муҳожир — ўз юртини тарк этган. эмигрант.
مهارت	маҳорат — усталик, санъат.
مهتابان	маҳтобон — ой нури.
مهر	меҳр — 1. қуёш; 2. муҳаббат.
مهر	муҳр — тамға.
مهرخ	маҳрух — ой юзли.
مهم	муҳим — аҳамиятли.
مهمان	меҳмон — қўноқ.
مهندس	муҳандис — инженер.

مهوش	маҳваш — ойга ўхшаш.
مهينبانو	маҳинбону — «Фарҳоду Ширин» достонидаги бир аёл исми.
مي	май — шароб.
ميخ	мих — қурилиш ва хўжаликда ишлатиладиган бир томони учли, иккинчи томони қалпоқли нарса.
ميخانه	майхона — май ичиладиган жой.
ميدان	майдон — очиқ ер; экин ери.
ميراب	мироб — сув тарқатувчи.
ميرزا	мирзо — котиб.
ميسر	муйассар — амалга ошадиган.
ميرشب	миршаб — тунги қоровул бошлиғи.
ميركان	мерган — ўқ узишда янглишмайдиган киши.
ميزان	мизон — 1. тарози; 2. фалакнинг 12 буржидан бирининг номи; 3. Қуёш йилининг еттинчи ойи.
ميس	мис — маъдан номи.
ميگون	майгун — майранг.
ميل	майл — хоҳиш.
ميلاد	милод — 1. туғилиш, туғилган кун.
ميم	мим — ҳарфининг номи.
ميمون	маймун — бахтли, саодатли.
مين	мен — биринчи шахс кишилик олмоши.
مينا	мино — 1. пиша; 2. кўк; кўм-кўк.
ميناکون	миногун — пишаранг, кўк.
مينچه	менча — менчалик.
مينگ	минг — ўнта юз.
مينگ	менг — хол.
مينگاياق	мингойоқ — ҳашорат номи.
مينگلي	менгли — холи бор.
مينگيزليک	менгизлик — ўхшаш; каби.

ن نун

ن	нун — эски алифбонинг йигирма тўққизинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 50 га тенг.
ناب	ноб — тиниқ, соф.
نايسند	нописанд — ноўрин; ёмон.
ناتوان	нотавон — 1. ожиз, кучсиз; 2. камбағал, бечора.
نادان	нодон — билимсиз.
نادر	нодир — камёб, ноёб.
نادره	нодира — نادر нодирнинг муанниси.
نار	нор ¹ — эркин туя.
نار	нор ² — ўт, олов.
نازبوي	нозбўй — райҳон.
نازك	нозук — 1. латиф, зариф, 2. кичкина, ингичка.
ناغو	нагу — нега.
نافع	нофе — фойдали.
ناقه	ноқа — урғочи туя.
ناك	нок ¹ — камбағал, бечора.
ناك	нок ² — жағ.
ناك	нок ³ — тоза эмас, бирор нарса қўшилган.
ناك	нок ⁴ — мева номи.
ناكه	ногаҳ — бирдан, тўсатдан.
نالہ	нола — фарёд, фигон.
نام	ном — от, исм.
نامرد	номард — 1. қўрқоқ; 2. сўзида турмайдиган.
نامناسب	номуносиб — нолойиқ.
نامه	нома — хат.
نانپاز	нонпаз — нонвой.
ناوك	новак — камон ўқи.
نات	набот — қанд, шакар.

نبارد	набард — жанг.
نبارا	набира — невара.
نتايچ	натойиҷ — نتیجه натижанинг кўплиги.
نثر	насер — проза.
نجيب	нажиб — олийжаноб.
نحو	наҳв — 1. тариқа, йўсин; 2. грамматика.
نحيف	наҳиф — ориқ, заиф.
نديم	надим — яқин дўст.
نرکيس	наргис — 1. оқ ёки сарияқ ва хушбўй гулли ўт; 2. кўз.
نروان	нарвон — шоти.
نزاكت	назокат — нозиклик.
نزول	нузул — тушиш, пастлашиш.
نساييم	насойим — نسيم насимнинг кўплиги.
نسب	насаб — 1. қариндошлик; 2. келиб чиқиш.
نسبت	нисбат — 1. мансублик; 2. яқинлик, алоқадорлик; 3. қиёс, ўхшатиш.
نسق	насақ — 1. йўл, услуб, тариқа, 2. тартиб, тартиб билан жойлашиш.
نسل	насл — авлод.
نسيج	насиж — мато, газлама.
نسيم	насим — тонги шамол.
نشانه	нишона — белги, аломат.
نصف	нисф — ярим.
نصوص	нусус — نص нассинг кўплиги.
نظم	назм ¹ — тартиб, интизом.
نظم	назм ² — шеър.
نعره	наъра — оҳ тортиш; дод солиш.
نعال	наол — نعل наълнинг кўплиги.
نعل	наъл — 1. тақа; 2. оёқ кийими.
نعمت	неъмат — ҳаёт учун зарур нарсалар; егулик, ичкилик, мол, давлат ва бошқалар.

نغمه	нагма — куй.
نفاق	нифоқ — низо, келишмовчилик.
نفر	нафар — киши, шахс.
نفر تلاماق	нафратланмоқ — жирканмоқ.
نفس	нафас — ҳаво ютиб чиқариш.
نفسانیت	нафсонийат — жиҳмоний талаблар; шаҳвоний ҳис.
نفسانی	нафсоний — 1. шаҳвоний ҳисга берилувчи; 2. руҳий.
نفع	нафъ — фойда.
نقود	нуқуд — نقد нақднинг кўплиги.
نکال	накол — қийноқ, азоб, уқубат.
نکته	нуқта — 1. моҳият, мазмун; 2. нозик фикр.
نکار	нигор — 1. расм, тасвир; 2. гўзал.
نکون	нигун — ағдарилган, оёғи осмондан қилинган.
نمایش	намоиш — 1. кўрсатиш, намоён қилиш; 2. бирор муносабат билан ўтказиладиган оммавий юриш.
نمرود	нумруд/намруд — золим, бир подшоҳнинг номи.
نمک	намак — туз
نوا	наво — куй, қўшиқ.
نوايي	навой — навога тегишли.
نور	нур — ёруғлик.
نوش	нўш — ичимлик.
نوشخند	нўшханд — ширин кулги, илиқ табассум.
نوشين روان	нўшинравон — адолати билан машҳур бўлган подшоҳ. Бу исм «Нўширавон» ва «Нўширвон» шаклларида ҳам ишлатилади.
نوع	навъ — тур, хил; жинс.
نوفل	навфал — «Фарҳоду Ширин» достонидаги қаҳрамон исми.
نون	нун — ن ҳарфининг номи.
نوناق	нўноқ — иш билмайдиган, тажрибасиз.

نويد	навид — хушхабар.
نه	на — 1. нима; 2. қандай.
نهان	ниҳон — 1. яширин, махфий; 2. сир.
نهر	наҳр — 1. ариқ, жилга; 2. кичик дарё, анҳор.
نى	не — 1. нима; 2. қандай.
نياز	нийоз — Ҳожат, эҳтиёж; илтижо.
نيت	нийят — хоҳиш, мақсад.
نيجوك	нечук — 1. қандай; қандай қилиб; 2. нега, нима учун.
نيجوككه	нечукки — 1. шундайки; 2. гўёки; 3. ҳаттоки.
نير	наййир — нур сочувчи, ёритувчи; осмон ёриткичлари: қуёш, ой юлдуз-кабилар.
نيرين	наййирайн — نير наййирнинг иккидиги: ой ва қуёш.
نيك و بد	некубад — яхши ёмон.
نيكا كيم	негаким — чунки.
نيگيز	негиз — ўзак.
نيم	ним — ярим.
نيمر سا	нимарса — нарса.

و ВОВ

و	вов — эски алифбонинг ўттизинчи ҳарфи. Абжзад ҳисобида 6 га тенг.
و	ва — 1. билан; 2. ҳамда.
واجب	вожиб — шарт; қилиниши шарт бўлган амал.
وارث	ворис — меросхўр.
واسطه	восита — 1. алоқа қилувчи; икки нарсани бир-бирига боғловчи.
واعظ	воъиз — ваъз айтувчи.
واقعه	воқеъа — 1. содир бўлувчи; 2. жойлашган.
والد	волид — ота.
والدين	волидайн — ота-она.

وامق	вомиқ — «Вомиқу Азро» достонидаги қаҳрамон исми.
واه	воҳ — оҳ! эҳ!
وجاهت	важоҳат — хушрўйлик, чиройлилик.
وجدان	виждон — имон.
وجهدان	важҳдан — сабабдан.
وحش	ваҳш — ёввойи ҳайвон.
وحوش	вуҳуш — وحش ваҳшнинг кўлиги.
وداد	видод — дўстлик.
وداع	видоъ — хайрлашиш.
ور	вар — вагарнинг қисқарган шакли.
ورزش	варзиш — спорт.
وزن	вази — 1. оғирлик; 2. шеър вази.
وزيره	вазира — «вазир»нинг муаннаси.
وسط	васат — ўрта, марказ.
وسمه	вўсма — ўсма; ўсмадан олинадиган бўёқ.
وسواس	васвос — йўлдан урувчи хаёллар.
وسيع	васиъ — кенг.
وصال	висол — кўриниш, учрашиш; етишиш.
وصف	васф — тасвир, тавсиф.
وضو	вузу — таҳорат.
وضوح	вузуҳ — аниқлик, равшанлик.
وطن	ватан — она юрт.
وطواط	ватвот — кўрчапалак.
وفا	вафо — садоқат, содиқлик.
وقت	вақт — замон.
وكر	вагар — ёки.
ولادت	валодат — туғилиш.
ولد	валад — фарзанд.
والوله	валвила — гавғо, доду фарёд.
ولى	валий — 1. содиқ дўст; 2. мураббий; 3. хожа; 4. худога яқин киши.

وه	вах — вой! эй! эҳ!
وهم	вахм — қўрқув.
ويران	вайрон — бузулган, хароб.
ويرانه	вайрона — вайрон бўлган жой; хароба.

ن (ҲО)

ه	ҳо — эски алифбонинг ўттиз биринчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 5 га тенг.
هارماق	ҳормоқ — ҳормоқ, чарчамоқ.
هارون	хорун — 1. Мусо пайгамбарнинг акаси; 2. қаранг: هارون الرشيد
هارون الرشيد	Хорун ар-рашид — ҳиммати билан шуҳрат қозонган Боғдод халифи.
هاشيمىي	Ҳошимий — араб қабилаларидан бирининг номи.
هجر	ҳажр — ҳижрон.
هجري	ҳижрий — мусулмонларнинг йил ҳисоби.
هدف	ҳадаф — нишон.
هراول	ҳировул — асосий кучларнинг энг олдида боровчи ҳарбий қисм, авангард.
هفته	ҳафта — 7 кун.
هلال	ҳилол — янги ой.
هله	ҳала — ҳозир.
هم	ҳам — ҳамда, яна.
همت	ҳиммат — марҳамат, илтифот.
همدرد	ҳамдard — дардига шериклик.
همراز	ҳамроз — йўлдош.
همزاد	ҳамзод — 1. эгизак; 2. тенгдош.
همول	ҳамул — ўша, худди ўша.
همه	ҳамма — барча.
همين	ҳамин — шу, худди шу.
هند	ҳинд — 1. Ҳиндистон; 2. Ҳиндистонда яшовчи миллат номи.

هنر	хунар — касб.
هنرور	хунарвар — хунар эгаси.
هنگام	ҳангом — вақт, замон.
هوا	ҳаво ¹ — иқлим.
هوا	ҳаво ² — 1. парвоз, учиш; 2. орзу, истак.
هوس	ҳавас — 1. кучли истак; орзу; 2. ўй, хаёл.
هوش	ҳуш — эс, онг.
هویدا	ҳувайдо — аён, равшан, ошкора.
هیچ	ҳеч — сира, асло.
هید	ҳид — ис.
هیز	ҳез — эрлиги йўқ.

ی یو

ی	йо — эски алифбонинг ўттинч иккинчи ҳарфи. Абжад ҳисобида 10 га тенг.
یا	йо ¹ — ёки.
یا	йо ² — камон.
یا	йо ³ — ی ҳарфининг номи.
یایماق	йопмоқ — 1. беркитмоқ; 2. тандирда нон пиширмақ.
یاتماق	йотмоқ — 1. узула тушмоқ; 2. ухламоқ.
یاد	йод — эс, хотира.
یار	йор — 1. дўст, ўртоқ; 2. маъшуқа.
یاراتفان	йаратқан — холиқ, худо.
یاراشماک	йарашмак — 1. мос, мувофиқ келмак; 2. дўст тутинмоқ.
یاردم	йордам — кўмак.
یارغو	йорғу — 1. ёриш, майдалаш, бўлақларга ажратиш; 2. баҳс, тортишув.
یارغوچاق	йорғучоқ — қўл тегирмони.
یاریتماق	йоритмоқ — равшан қилмоқ.
یاز	йоз — баҳор.

يازغورماق	Йозгурмоқ — адаштирмоқ, оздирмоқ.
يازو	Йозув — хат
يازوق	Йозуқ — гуноқ.
يازى	Йози — чўл.
ياسال	Йасал — саф.
ياساماق	Йасамоқ — тартибга солмоқ, жойлаштир- моқ.
ياساول	Йасавул — тартибга солувчи; қоровул бо- ши.
ياشونماق	Йашунмоқ — яширинмоқ.
ياغاج	Йөгоч — дарахт.
ياغين	Йогин — қор, ёмғир, дўл кабилар.
يان	Йол — 1. олов, аланга, ёлин; 2. баъзи хайвонлар гарданида бўлади- ган узун соч.
يالانك	Йаланг — яланғоч; теп-текис.
يالغوز	Йолғуз — танҳо.
يالغوزلوق	Йолғузлуқ — танҳолик, яккалик.
يالين	Йолин — аланга.
يامان	Йомон — яхшининг зидди.
يان	Йон — ўнг ёки чап томон; тараф.
يانكاق	Йангоқ — ёнгоқ.
يانماق	Йонмоқ ¹ — ўтда куймоқ, аланга олмоқ.
يانماق	Йонмоқ ² — қайтмоқ.
ياوتماق	Йовутмоқ — яқинлаштирмоқ.
ياوشماق	Йовушмоқ — яқинлашмоқ.
ياوق	Йовуқ — яқин.
يايلاق	Йайлоқ — ёзлайдиган жой.
يايلاماق	Йайламоқ — ёзни ўтказмоқ.
يابالاق	Йапалоқ — қуш номи.
يد	Йад — қўл.
يراق	Йироқ — узоқ.
يزدان	Йаздон — худо.

يعقوب	Йаъқуб — «Юсуф ва Зулайхо» қиссасидаги Юсуфнинг отаси.
يقين	Йақин — аниқ, равшан.
يقيني	Йақиний — бир шoir тахаллуси.
يلدا	Йалдо — 1. қора; 2. тун; қоронғулик.
يانكاق	Йангоқ — ёноқ.
ينكاول	Йанговул — йана.
ينه	Йана — тагин.
يو بارماق	Йубормоқ — жўнатмоқ.
يوقار	Йуқор — юқори ер, баландлик.
بو كو نماك	Йукунмак — эгилиб таъзим қилмоқ.
بولداش	Йўлдош — ҳамроҳ.
يوم	Йавм — кун.
يوماق	Йумоқ — ювмоқ.
يؤ مور تقا	Йумуртқа — тухум.
يونان	Йунон — қадимги грек.
ييب	Йип — ип, арқон.
يير	Йер — замин, тупроқ.
ييشماك	Йешмак — ечмоқ, бўшатмоқ.
ييغيلماق	Йиғилмоқ — тўпланмоқ.
ييغيم	Йиғим — терим.
ييقماق	Йиқмоқ ¹ — йиқитмоқ.
ييقماق	Йиқмоқ ² — йиғмоқ.
ييتيق	Йиқиқ — йиғиқ.
ييل	Йил ¹ — ернинг қуёш атрофида бир марта айланиб чиқиши.
ييل	Йел — шамол.
ييلان	Йялон — ялон.
ييلماك	Йелмак ¹ — ёйилмоқ.
ييلماك	Йелмак ² — югурмоқ.
ييماك	Йемак — таом истеъмол қилмоқ.

Литературно-художественное издание

Составители: *М. Рустамий, С. Хасан*

**СТАРО УЗБЕКСКИЙ
ТОЛКОВЫЙ СЛОВАРЬ**

Художник *А. Мамаджанов.*
Ташкент. Издательство «Езувчи»
на узбекском языке

Адабий-бадий нашр

Тузувчилар: *М. Рустамий, С. Хасан*

САВОДХОНЛАР ЛУҒАТИ

Мусаввир *А. Мамажонов*

Мухаррирлар: *Б. Муродалиев, Ф. Камолова.* Расмлар мухаррири *Х. Худойбердиев.*
Техн. мухаррир *В. Барсукова.* Мусаххях *М. Садиров.*

ИБ №108

*Босмахонага 22.07.92 да берилди. Босишга 11.12.92 да рухсат этилди. Бичими 84×108 1/32
Адабий гарнитура. Рўзнома қоғози. Юқори босма. Шартли босма т.5,88. Шартли ранг
оттиск 6,09. Нашр т. 4,63. 32-92 рақамли шартнома. Жами 53000 нуска. Келишилган
нархда. Буюртма № 2549.*

«Езувчи» нашриёти, 700129. Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Китоб-журнал фабрикаси, 700194. Тошкент, Юнусобод массиви, Муродов кўчаси, 1.

ЕЗУВЧИ